

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS
IŠVADA DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS LIETUVOS RESPUBLIKOS
APLINKOS MINISTERIJOS VILNIAUS, ŠIAULIŲ, KAUNO, UTENOS
REGIONO APLINKOS APSAUGOS DEPARTAMENTŲ ATLIEKŲ TVARKYMO
IR APLINKOS APSAUGOS ADMINISTRACINĖS PRIEŽIŪROS IR
KONTROLĖS VEIKLOS SRITYSE 2016 METAIS**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	2
2. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI ORGANIZUOJANT ŪKIO SUBJEKTŲ PATIKRINIMUS	4
2.1. <i>Nenustatyti planinių patikrinimų planų sudarymo terminai</i>	5
2.2. <i>Nepakankamai motyvuojami sprendimai dėl metinių patikrinimų planų keitimo</i>	7
2.3. <i>Skirtingai vertinami ir taikomi tikrintinų ūkio subjektų rizikingumo nustatymo kriterijai</i>	9
2.4. <i>Nepakankamai aiški ūkio subjektų patikrinimo dažnumo nustatymo tvarka</i>	12
2.5. <i>Nepakankamai reglamentuota rotacijos principu tikrintinų ūkio subjektų ir patikrinimus atliksiančių pareigūnų atrankos tvarka</i>	13
2.6. <i>Pernelyg platūs padalinių vadovų įgaliojimai</i>	18
3. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VYKDANT ŪKIO SUBJEKTŲ PATIKRINIMUS	20
3.1. <i>Per plati diskrecija priimant sprendimus dėl neplaninių patikrinimų atlikimo</i>	20
3.2. <i>Išsamiai neregamentuota atskirų patikrinimų rūšių atlikimo tvarka</i>	22
3.3. <i>Skirtinga praktika taikant klausimynus patikrinimų metu</i>	23
3.4. <i>Atliekų identifikavimo patikrinimo procese esama spragų</i>	24
3.5. <i>Nėra užtikrintas tinkamas apsikeitimas duomenimis su kitomis kontroliuojančiomis institucijomis</i>	26
3.6. <i>Nepakankama atliekų vežimo kontrolė</i>	30
3.7. <i>Patikrinimo aktuose dažnai pasitaiko trūkumų</i>	33
3.8. <i>Ne visada surašomi patikrinimo aktai</i>	38
4. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI DUODANT PRIVALOMUOSIUS NURODYMUS IR TAIKANT ADMINISTRACINĘ ATSAKOMYBĘ	39
4.1. <i>Privalomojo nurodymo davimo prevenciniais tikslais kriterijai nėra pakankamai reglamentuoti</i>	39
4.2. <i>Per plati diskrecija nustatant privalomojo nurodymo įvykdymo terminus</i>	40
4.3. <i>Nepakankamai reglamentuotas kenksmingos veiklos stabdymo mechanizmas</i>	41
4.4. <i>Per plati diskrecija sprendžiant pažeidimo priskyrimo mažareikšmiam klausimą</i>	44
4.5. <i>Nepakankamai reglamentuota žalos aplinkai nustatymo ir atlyginimo tvarka</i>	45
5. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VYKDANT IŠORINĘ IR VIDINĘ RAAD KONTROLĘ	50
5.1. <i>Ūkio subjektų kontrolės rezultatai viešinami ne visa apimtimi</i>	50
5.2. <i>Departamentuose nepakankamai užtikrinama viešųjų ir privačių interesų kontrolė</i>	50
5.3. <i>Nepakankama išorinė ir vidinė RAAD vykdomų funkcijų kontrolė</i>	51
6. MOTYVUOTOS IŠVADOS	55
7. PASIŪLYMAI	57
1 priedas. Analizuotų teisės aktų ir dokumentų sąrašas	62
2 priedas. Pateiktų pasiūlymų įgyvendinimas	71

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizė Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Šiaulių, Kauno, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų (toliau – RAAD) atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse atlikta pirmą kartą¹.

Analizuotas 2016 metų laikotarpis.

Korupcijos rizikos analizės tikslas:

1. nustatyti ir įvertinti korupcijos rizikos veiksnius Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos RAAD atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse 2016 metais;

2. pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti valdyti ir sumažinti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius.

Korupcijos rizikos analizės uždaviniai:

1. išanalizuoti teisės aktus, reglamentuojančius analizuojamą Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklos sritį, ir nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidų korupcijai pasireikšti;

2. įvertinti Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos RAAD praktinį procedūrų vykdymą analizuojamosiose veiklos srityse ir nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija;

3. nustatyti korupcijos riziką ir įvertinti galimus korupcijos rizikos veiksnius analizuojamosiose Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Utenos RAAD veiklos srityse;

4. pateikti pasiūlymus kaip mažinti, šalinti korupcijos riziką ir jos veiksnius Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Utenos RAAD įgyvendinant atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinę priežiūrą ir kontrolę.

Korupcijos rizikos analizės objektas:

Analizuojamąją sritį reglamentuojantys teisės aktai bei Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos RAAD veikla organizuojant ir vykdant atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinę priežiūrą ir kontrolę 2016 metais.

Korupcijos rizikos analizės subjektas: Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos RAAD.

Duomenų, informacijos rinkimo ir vertinimo metodai:

1. teisės aktų ir dokumentų turinio analizė (atliekant korupcijos rizikos analizę analizuoti ir vertinti teisės aktai, dokumentai ir informacija nurodomi 1 priede);

2. teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė;

¹ STT 2012 m. atliko korupcijos rizikos analizę Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamente atliekant atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinę priežiūrą (prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/menu/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analize/2012-metu-rizikos-analizes/>).

3. interviu metodas (Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos RAAD darbuotojams pateikti klausimai, bendravimas jų darbo vietoje);

3. statistinė analizė (aprašomoji statistika);

4. viešai prieinamos ir STT tvarkomos informacijos stebėjimas ir analizavimas;

5. Aplinkos ministerijos, Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos RAAD interneto svetainėse viešinami duomenys;

6. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto tinklapyje viešai skelbiama informacija.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų duomenų, dokumentų ir kitų šaltinių analize.

Rengiant išvadas taip pat buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 patvirtintos Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos² 15 punkte nustatytus kriterijus, įvertinant:

1. išvadas dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės;
2. sociologinių tyrimų duomenis;
3. galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose srityse;
4. darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio;
5. darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją;
6. darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį;
7. laikymąsi įprastos darbo tvarkos;
8. darbuotojų rotacijos lygį;
9. atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus;
10. teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą;
11. veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu dokumentų ar duomenų nebuvo pateikta, buvo laikoma, kad jų nėra.

² Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B96A881B578F>.

2. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI ORGANIZUOJANT ŪKIO SUBJEKTŲ PATIKRINIMUS

Atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinė priežiūra ir kontrolė ne vienerius metus išlieka labai opia sritimi, kuriai valstybėje vis dar skiriama nepakankamai dėmesio. Tiek šią sritį kontroliuojančios institucijos, tiek Valstybės kontrolė³, tiek Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija pastebi, kad vienas didžiausių dabartinės sistemos trūkumų – nėra aiškaus aplinkos apsaugos kontrolės planavimo ir vykdymo, vienodo aplinkosauginių reikalavimų traktavimo, dėl ko sudaromos netolygios sąlygos ūkinei veiklai, didėja našta verslui. Dabartinė valstybinė kontrolė nėra pakankamai efektyvi, nustatant sudėtingus netinkamo atliekų tvarkymo atvejus ir juos sprendžiant, užkertant kelią galimiems įmonių aplinkosaugos pažeidimams, neužtikrinamas vieningas aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės planavimas, vykdymas bei nėra tinkamos rezultatų vertinimo sistemos.

Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, Lietuvos Respublikos Seime pristatytas pasiūlymas, kaip pertvarkyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančias institucijas. Siekiama sukurti vieną efektyviai dirbančią įstaigą – Aplinkos apsaugos departamentą, kuriam būtų priskirti regioniniai padaliniai. Tokiam pasiūlymui jau pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Siūloma, kad naujas centralizuotos kontrolės funkcijas Aplinkos apsaugos departamentas perimtų ne vėliau kaip 2018 m. liepos 1 d.

Galiojančiame Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme Nr. IX-1005 (toliau – AAVKĮ) numatyta, kad aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė – valstybės įgaliotų institucijų ir pareigūnų veikla ūkio subjektų, kitų fizinių ir juridinių asmenų atžvilgiu, kuria siekiama užtikrinti teisėtumą ir teisėtumą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, pasireiškianti aplinkos apsauga ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų prevencija, pažeidimų nutraukimu bei šių pažeidimų padarymu kaltų asmenų nustatymu, jų patraukimu teisine atsakomybėn. Jos įgyvendinimą užtikrina ir organizuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija), kuri reglamentuoja ir administruoja visų atliekų tvarkymą, kontroliuoja nustatytų reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą, koordinuoja kitų valstybės ir savivaldybių institucijų veiklą atliekų tvarkymo srityje, bei aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, tarp kurių – RAAD pareigūnai.

Departamentai AAVKĮ ir kituose aplinkos apsaugą reglamentuojančiuose įstatymuose ir teisės aktuose numatytas kontrolės funkcijas, tarp kurių viena svarbiausių – atliekų tvarkymo kontrolė, įgyvendina vykdydami ūkio subjektų planinius ir neplaninius patikrinimus.

³ 2017-10-31 Valstybinio audito ataskaita Nr. VA-2017-P-20-2-19 „Gamintojo atsakomybės principo taikymas“. Prieiga per internetą: https://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2

Priklausomai nuo kontroliuojamų ūkio subjektų ir objektų skaičiaus, žmoniškųjų ir kitokių išteklių, kasmet RAAD atlieka po kelis šimtus planinių ir panašiai tiek ar daugiau neplaninių patikrinimų. Pavyzdžiui, 2016 m. Šiaulių RAAD iš viso atliko 3 050 vandenu, atmosferos, atliekų, kraštovaizdžio ir gyvūnijos patikrinimų, iš kurių 950 – planiniai ir 2100 neplaniniai; Utenos RAAD pernai atliko 1165 patikrinimus, iš kurių 621 – planinis ir 544 – neplaniniai.

Atliekų tvarkymo sritis ne pirmi metai išlieka jautria korupcijos rizikos požiūriu. Žemiau esančioje 1 lentelėje pateikiamas nustatytų pažeidimų skaičius atliekų srityje:

1 lentelė. Nustatytų pažeidimų skaičius atliekų srityje 2015–2016 m.

Atliekų srityje nustatytų pažeidimų skaičius	Vilniaus RAAD	Šiaulių RAAD	Utenos RAAD	Kauno RAAD
2016 m.	347	346	88	242
2015 m.	247	254	97	184

Išanalizavus pateiktus dokumentus, ataskaitas, teisės aktus, reglamentuojančius Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Utenos RAAD veiklą organizuojant ir vykdant organizuojant ir vykdant atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinę priežiūrą ir kontrolę 2016 metais, minėtų regionų aplinkos apsaugos departamentų darbo praktiką, kitą papildomą informaciją, buvo nustatyti žemiau esančiuose skyriuose ir poskyriuose aprašyti korupcijos rizikos veiksniai.

2.1. Nenustatyti planinių patikrinimų planų sudarymo terminai

Planuojamų tikrinti ūkio subjektų sąrašo sudarymo ir keitimo kriterijus, neplaninių patikrinimų atlikimo pagrindus ir tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijus, vykdomų ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo tvarką ir trukmę, informacijos apie atliekamus patikrinimus pateikimo ir kitus reikalavimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 36⁴ straipsnio, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. vasario 18 d. įsakymo Nr. D1-145 „Dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, reikalavimų aprašo patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. 327 „Dėl kontroliuojamų objektų tikrinimo dažnumo nustatymo regionų aplinkos apsaugos departamentuose tvarkos“ pripažinimo netekusiu galios“ (toliau – Aprašas Nr. D1-145), taip pat – Utenos, Šiaulių, Vilniaus ir Kauno RAAD direktorių įsakymais patvirtintų ūkio

subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių, aprašų nuostatos.

Pažymėtina, kad analizuotų RAAD parengtų ir patvirtintų patikrinimų taisyklių nuostatos turiniu beveik nesiskiria nuo išdėstytųjų Apraše Nr. D1-145. Tačiau kai kuriuose RAAD skiriasi kai kurių sprendimų priėmimo tvarka ir agentūrų vadovams suteikiamos diskrecijos apimtis.

Kauno RAAD direktoriaus 2011 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. V-38 „Dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių patvirtinimo“⁴ (toliau – Kauno RAAD patikrinimų taisyklės) patvirtintų Kauno RAAD patikrinimų taisyklių 15 punkte apsiribota nuostata, kad Kauno RAAD direktorius įsakymu paskiria atsakingus asmenis už patikrinimų plano ar jo pakeitimų sudarymą, ir patikrinimų planas tvirtinamas Kauno RAAD direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimu.

Utenos RAAD direktoriaus 2017 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-55 patvirtinto Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, reikalavimų aprašo⁵ (toliau – Utenos RAAD patikrinimų aprašas) 15 punkte numatyta, kad kontrolę vykdančių Utenos RAAD padalinių vadovai informaciją apie numatomus tikrinti ūkio subjektus pateikia Kontrolės organizavimo skyriui (toliau – KOS). KOS apibendrina gautą informaciją, parengia Utenos RAAD Patikrinimų planą ir pateikia tvirtinti Utenos RAAD direktoriui su departamento direktoriaus pavaduotojo viza.

Vilniaus RAAD direktoriaus 2015 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. VR-V-244 patvirtintose ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklėse taip pat numatyta, kad informaciją apie tikrintinus ūkio subjektus apibendrina KOS, tačiau pažymėtina, kad patikrinimų planas teikiamas tvirtinti tik RAAD vadovui. Vilniaus RAAD yra vienintelis iš analizuotų keturių, kuris nustatė terminą, iki kada tai turi būti atlikta – kiekvienų metų sausio 25 d.

Šiaulių RAAD Patikrinimų taisyklių, patvirtintų Šiaulių RAAD direktoriaus 2016 m. sausio 3d. įsakymu Nr. V-3⁶, 15 punkte nustatyta, kad Šiaulių RAAD direktorius įsakymu paskiria atsakingus asmenis už patikrinimų plano ar jo pakeitimų parengimą. 16 punkte detalizuojamos derinimo procedūros: patikrinimų planas, paruoštas KOS, Mokesčių ir atliekų kontrolės skyriaus (toliau – MAKS) ir agentūrų, pateikiamas derinti ŠRAAD direktoriaus

⁴ Nuo 2017 m. balandžio 28 d. galioja atnaujintos Kauno RAAD patikrinimų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-30, „Dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių“.

⁵ Analizuojamu laikotarpiu galiojusiame ankstesnės redakcijos 2016 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. V-21 patvirtiname apraše galiojo ta pati nuostata.

⁶ Galiojančioje 2017 m. vasario 8 d. Šiaulių RAAD Patikrinimų taisyklių redakcijoje minėta nuostata yra aktuali.

pavadootojui. Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos (toliau – GGAI) planas pateikiamas derinti ŠRAAD direktoriui. Taip pat šiam punkte nurodyta, kad suderintas planas perkeliamas į Aplinkos apsaugos kontrolės informacinę sistemą (toliau – AAKIS) ir tvirtinamas Šiaulių RAAD direktoriaus įsakymu.

Paminėtina, kad tik Vilniaus RAAD patikrinimų planas patvirtintas ir įsigaliojo 2016 m. vasario 1 d. Kitų analizuotų RAAD – gerokai vėliau. Pavyzdžiui, Utenos RAAD – 2016 m. vasario 12 d., Šiaulių RAAD – 2016 m. kovo 1 d., Kauno RAAD – 2016 m. kovo 18 d.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad keturių akių principo užtikrinimas tiek patikrinimo plano derinimo, tiek tvirtinimo stadijose, kaip ir konkrečių terminų nustatymas, iki kada patikrinimų planas turi būti patvirtintas, padėtų šį procesą padaryti skaidresnį ir efektyvesnį.

Rekomendacija:

Patikrinimo planų rengimo, derinimo ir tvirtinimo taisyklėse, nustatyti konkrečius terminus, iki kada patikrinimų planas turi būti patvirtintas ir paskelbtas RAAD interneto tinklapyje bei AAKIS.

2.2. Nepakankamai motyvuojami sprendimai dėl metinių patikrinimų planų keitimo

Aprašo Nr. D1-145 16 punkte numatyta, kad „Patikrinimų planas gali būti pakeistas kontrolę atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu“.

Šiaulių RAAD Patikrinimų taisyklėse numatyta, kad „patikrinimų planas gali būti pakeistas, pakeitimai turi būti *motyvuotai* suderinti ir patvirtinti Šiaulių RAAD direktoriaus pavadootojo“.

Vilniaus, Kauno ir Utenos RAAD patikrinimo planai gali būti keičiami RAAD direktoriaus arba jo įgalioto asmens *motyvuotu* sprendimu.

Tačiau Departamentų interneto svetainėse skelbiamuose RAAD vadovų įsakymuose dėl metinių planinių patikrinimų planų pakeitimo (Utenos RAAD) ar pakeistuose patikrinimų planuose (Vilniaus RAAD)⁷ nėra nurodomi planų pakeitimo motyvai.

Utenos RAAD interneto svetainėje⁸ viešai skelbiamuose dokumentuose nėra įvardijami pakeitimų motyvai ir išvardijamos tik teisės aktų nuostatos, kuriomis vadovautasi priimant pakeitimus – Aprašo D1-145 ir Patikrinimų taisyklių punktai dėl patikrinimo plano pakeitimo.

Susipažinus su RAAD pateiktais papildomais dokumentais, nustatyta, kad 2016 m. gruodžio 20 d. Utenos RAAD direktoriui buvo pateiktas Anykščių rajono agentūros vedėjo prašymas išbraukti AB „Anykščių melioracija“, UAB „Ukmergės versmė“ patikrinimus, taip pat

⁷ Šiaulių RAAD informavo, kad patikrinimų planas nebuvo keistas.

Kauno RAAD patikrinimo planas buvo pakeistas 2016 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. V-64/1 susijungus Kauno miesto ir Kauno rajono agentūroms.

⁸ Prieiga per internetą: <http://urd.am.lt/VI/index.php#a/2213> [žiūrėta 2017-09-25, 2017-10-19].

– VĮ „Utenos regiono keliai“, VĮ „Anykščių miškų urėdija“, UAB „Kurklių valda“, UAB „Kurklių karjeras“ ir AB „Anykščių kvarcas“ planinius patikrinimus iš suplanuotų 2016 m. IV ketvirčio planinių patikrinimų sąrašo, nes juos atlikti turėjęs Anykščių agentūros inspektorius nespėjo to padaryti dėl ligos.

Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių iš aukščiau išvardintų ūkio subjektų patikrinimo atlikimo laikas jau buvo keistas. Pavyzdžiui, 2016 m. birželio 28 d. Departamento direktoriaus įsakymu Nr. V-52 ir 2016 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-90 buvo pakeistas kelių ūkio subjektų, tarp kurių – AB „Anykščių melioracija“ ir UAB „Ukmergės versmė“ – patikrinimo atlikimo laikotarpis, pavėlinant jų atlikimo laiką.

Galiausiai aukščiau išvardintų bendrovių patikrinimai buvo perkelti į 2017 m. patikrinimų planą, tačiau ne į I ketvirtį, o tik į III ketv. STT nuomone, dėl priežasčių, nesusijusių, tarkime, su įmonės likvidavimu ar vykdytos tikrintinos veiklos sustabdymu, pagal planą nepatikrinti ūkio subjektai į kitų metų patikrinimo planus turėtų būti įtraukiami prioritetine tvarka⁹.

Vilniaus RAAD interneto tinklapyje¹⁰ skelbiamas 6 kartus keistas 2016 m. patikrinimų planas, tačiau nėra skelbiama jokių papildomų duomenų, pagrindžiančių priimtus pakeitimus.

Šiaulių RAAD interneto svetainėje¹¹ skelbiama 12 atskirų RAAD skyrių ir agentūrų¹² patikrinimų planų, patvirtintų Šiaulių RAAD direktoriaus 2016 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. V-62. Departamentas informavo, kad jie nebuvo keisti.

Kauno RAAD interneto svetainėje¹³ paskelbti tik 8¹⁴ Departamento agentūrų 2016 m. patikrinimų planai, patvirtinti Kauno RAAD direktoriaus 2016 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. V-25. Aplinkos ministro 2015 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. D1-836 nuo 2016 m. balandžio 1 d. buvo pakeista Kauno RAAD struktūra – Kauno rajono (2016 m. buvo numatyta patikrinti 58 ūkio subjektus) ir Kauno miesto agentūros (planuota atlikti 182 patikrinimus) sujungtos į vieną Kauno agentūrą. Todėl 2016 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. V-64/1 buvo patvirtintas Kauno agentūros

⁹ Utenos RAAD paaiškino, kad AB „Anykščių melioracija“ ir UAB „Ukmergės versmė“ suplanuoti pirmi patikrinimai buvo atlikti III ketvirtyje (atkėlus juos iš II ketvirčio dėl pareigūno ligos), antri patikrinimai IV nebuvo atlikti, išbraukiant juos iš patikrinimų plano (taip pat dėl pareigūno ligos). Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. spalio 3 d. įsakymu Nr. D1-444 (pakeistas 2016-08-02 Nr. D1-525), pakeistas 7 p. „departamentai ne rečiau kaip kartą per metus tikrina kiekvieną naudojamą naudingųjų iškasenų telkinį (telkinio dalį)“, prieš tai buvo nuostata šiuos telkinius tikrinti ne rečiau kaip du kartus per metus. Atsižvelgus į pasikeitusį teisinį reglamentavimą, Utenos RAAD, planuodamas 2017 m. ūkio subjektų patikrinimus, tiesiog netraukė šių ūkio subjektų prioritetine tvarka į pirmus metų ketvirčius, nes esą tam nebuvo poreikio).

¹⁰ Prieiga per internetą: <http://vrd.am.lt/VI/index.php#a/8609> [žiūrėta 2017-09-25, 2017-10-19].

¹¹ Prieiga per internetą: <http://srd.am.lt/VI/index.php#a/3316> [žiūrėta 2017-09-25, 2017-10-19].

¹² Akmenės r., Joniškio r., Mažeikių r., Kelmės r., Pakruojo r., Plungės r., Radviliškio r., Telšių r., Šiaulių agentūrų, Kontrolės organizavimo skyriaus, Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos, Mokesčių ir atliekų kontrolės skyriaus 2016 m. patikrinimų planai.

¹³ Prieiga per internetą: <http://krd.am.lt/VI/index.php#a/2430> [žiūrėta 2017-09-25, 2017-10-19].

¹⁴ Jonavos rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kauno agentūros, Kauno miesto, Kauno rajono, Kėdainių rajono, Raseinių rajono agentūrų 2016 m. patikrinimo planai.

patikrinimų planas 2016 m., kuris paskelbtas interneto svetainėje šalia senų Kauno miesto ir Kauno rajono agentūrų patikrinimo planų. Jame numatyta atlikti 211 patikrinimų, t. y. 29 patikrinimais mažiau, negu buvo suplanuota anksčiau Kauno m. ir Kauno r. agentūroms atskirai. Nėra aišku, koku pagrindu dalis ūkio subjektų buvo išbraukti iš naujai patvirtinto patikrinimo plano.

Patikrinimo plano dažni keitimai, nenurodant motyvuotų priežasčių dėl patikrinimo laiko pakeitimo, ūkio subjektų įtraukimo ar išbraukimo iš grafiko apsunkina patikrinimų plano įgyvendinimo kontrolę.

Be to, atkreiptinas dėmesys, kad RAAD tarpusavyje nederina metinių patikrinimų planų. Todėl ūkio subjekto centrinė būstinė ir jos filialai, išsidėstę po visą Lietuvos teritoriją, tikrinami skirtingu metu. Tokia situacija apsunkina efektyvią centrinėje būstinėje ir filialuose surenkamų, laikomų ir / arba perdirbamų atliekų kiekių pagrįstumo kontrolę ir neteisėtų įmonių veiksmų prevenciją. Tokia situacija vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymai:

1) RAAD Patikrinimų taisyklėse, aprašuose numatyti detalesnę patikrinimo planų keitimo tvarką, detalizuojant galimus pakeitimų pagrindus, užtikrinant griežtesnę patikrinimo plano įgyvendinimo kontrolę ir sumažinant galimybę elgtis neobjektyviai.

2) Peržiūrėti patikrinimų atlikimą reglamentuojančius teisės aktus ir numatyti pareigą RAAD derinti įmonės centrinės būstinės ir jos filialų patikrinimus, kad jie būtų atliekami vienu metu.

3) RAAD interneto svetainėse skelbti kuo išsamesnę informaciją, susijusią su patikrinimo planų pakeitimais.

2.3. Pernelyg skirtingai vertinami ir taikomi tikrintinų ūkio subjektų rizikingumo nustatymo kriterijai

Aprašo Nr. D1-145 5 punkte nustatyta, kad kontrolę atliekantys subjektai privalo turėti visų jų veiklos teritorijoje esančių kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašus. Aprašo Nr. D1-145 10 punkte¹⁵ nustatyta 11 formalių tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijų, į kuriuos privaloma atsižvelgti sudarant patikrinimo planus.

¹⁵ 10. Tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijai:

10.1. galimas naudojamų medžiagų ar išmetamų į aplinką teršalų neigiamas poveikis aplinkai;

10.2. naudojamų ir/ar tvarkomų pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų kiekis;

10.3. išmetamų į aplinką teršalų pavojingumas ir/ar kiekis;

10.4. ankstesnių patikrinimų metu buvo nustatyti pažeidimai, kuriais buvo padaryta žala aplinkai, buvo viršytos išmetamų teršalų ribinės vertės; ir (ar) nustatytas leidimo sąlygų nesilaikymo atvejis;

10.5. pasikartojantys ir pasitvirtinę fizinių ar juridinių asmenų, viešojo administravimo subjektų skundai ar pranešimai dėl aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimų;

10.6. įvykusios avarijos ir aplinkos teršimo atvejai praityje;

Pagal Aprašo Nr. D1-145 12 punktą, ūkio subjektų planinių patikrinimų dažnumas (periodiškumas) priklauso nuo jų veiklos keliamo pavojaus aplinkai: mažiausią pavojų keliančių ūkio subjektų veiklos patikrinimai atliekami ne rečiau kaip kas trejus metus, didžiausią pavojų keliančių ūkio subjektų veikla turi būti tikrinama ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus.

Ūkio subjektų veiklos rizikingumas ir keliamas pavojus aplinkai RAAD nustatomas ir remiantis Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos (toliau – VAAT) direktoriaus 2015 m. spalio 5 d. įsakymu Nr. 1T-140 „Dėl ūkio subjektų vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ (toliau – Rizikos aplinkai vertinimo aprašas) patvirtintų Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai reikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus ar Taršos leidimus, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (toliau – Ūkio subjektų, turinčių TIPK ir TL, rizikos vertinimo aprašas) ir Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai nereikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų ar Taršos leidimų, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (toliau – Ūkio subjektų, kurių veiklai nereikia TIPK ar TL, rizikos vertinimo aprašas) nuostatomis.

Ūkio subjektų, turinčių TIPK ir TL, rizikos vertinimo aprašo 5 punkte numatyta, kad ūkio subjektui, įrašytam į kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašą, rizikos dydis nustatomas vertinant Aprašo III skyriuje nurodytus vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo veiksnius ir vertinimo rezultatus (priskirtus balus pagal kiekvieną rizikos veiksnių ir atitinkamai nustatant didelį, vidutinį ar mažą rizikos dydį, pateikiant papildomą informaciją, pastabas, kt. – aut. past.) fiksuojant Aprašo priede nurodytoje formoje, kurioje gali būti įrašoma ir daugiau informacijos.

Pažymėtina, kad 2016 m. Šiaulių RAAD kontroliavo 450, Vilniaus RAAD – 346, Kauno RAAD – 252, Utenos RAAD – 222 ūkio subjektus, turinčius TIPK ir / ar Taršos leidimus.

Ūkio subjektų, kurių veiklai nereikia TIPK ar TL, rizikos vertinimo aprašo 5 punkte nurodyta, kad ūkio subjektui, įrašytam į kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašą, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai dydis nustatomas vertinant Aprašo III skyriuje nurodytus vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo veiksnius ir vertinimo rezultatus, jei per paskutinius patikrinimų metus už ūkio subjekto vykdomos ūkinės veiklos aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimus fiziniams ar juridiniams asmenims taikytos administracinės poveikio

10.7. ūkinė veikla vykdoma saugomoje teritorijoje;

10.8. gretimų teritorijų naudojimo paskirtis ar pobūdis (urbanizuotos teritorijos, saugomos teritorijos);

10.9. valstybinio, savivaldybių, ūkio subjektų aplinkos monitoringo duomenys;

10.10. įdiegtos EMAS ar kitos aplinkosaugos vadybos sistemos;

10.11. eksploatuojami aplinkosauginiu požiūriu pavojingi objektai (nustatyti aplinkos ministro įsakymu).

priemonės, nurodant žurnale. Žurnale taip pat fiksuojami ūkio subjektų, kuriems nustatytas mažas rizikos dydis, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo duomenys (turimi duomenys), jei vadovaujantis Aprašo 12 ir 13 punktais tokiems ūkio subjektams priskirtas didesnis rizikos dydis.

Atliekant šią korupcijos rizikos analizę, nustatyta, kad RAAD skirtingai vertina ir įformina rizikingumo vertinimo rezultatus, todėl ne visada akivaizdu, kokiai rizikingumo grupei priskiriamas ūkio subjektas, kokio pobūdžio ir kada buvo atliktas paskutinis patikrinimas, kada privalomas atlikti kitas, pagal kokius kriterijus pasirenkamas tikrinti subjektas esant vienodiems rizikingumo kriterijams ir pan.

Pažymėtina, kad išsamiausiai duomenis apie ūkio subjektų veiklos rizikingumą ir jo vertinimo rezultatus Excel formato dokumente pildo Kauno ir Utenos RAAD.

Vilnius RAAD naudoja aukščiau minėtuose aprašuose pateiktas formas Word formatu, tačiau į jas įtraukiami ne visi nustatyti duomenys.

Šiaulių RAAD ūkio subjektų vykdomos veiklos rizikingumo įvertinimo rezultatus įformina Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai reikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus ar Taršos leidimus, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašo priede numatytoje lentelėje.

Atkreiptinas dėmesys, kad nė vienas RAAD viešai neskelbia nei kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašų, nei informacijos apie kontroliuojamų ūkio subjektų vykdomos veiklos rizikingumo vertinimą. Šios pareigos galiojantis teisinis reguliavimas nenumato, tačiau tokia situacija sunkina tikrintinų ūkio subjektų atrankos proceso skaidrumo kontrolę ir yra vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

- 1) RAAD interneto svetainėse skelbti kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašus.
- 2) *Peržiūrėti ir, poreikiui esant, atnaujinti ir aktualizuoti likviduojamos VAAT patvirtintus Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai reikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus ar Taršos leidimus, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašą ir Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai nereikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų ar Taršos leidimų, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašą.*
- 3) *Nustatyti aiškesnius tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijus, esant vienodam rizikingumo lygiui.*
- 4) *RAAD vadovams užtikrinti, kad kontroliuojamų ūkio subjektų vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimas būtų atliekamas laikantis teisės aktų nustatytų turinio ir formos reikalavimų.*

2.4. Nepakankamai aiški ūkio subjektų patikrinimo dažnumo nustatymo tvarka

Pagal Aprašo Nr. D1-145 12 punktą, planiniai patikrinimai atliekami ne dažniau kaip 2 kartus per kalendorinius metus.

Remiantis Rizikos aplinkai vertinimo aprašo nuostatomis, ūkio subjektams turintiems TIPK leidimus ir pagal aprašo metodiką nustačius, kad pagal vertinimo kriterijus ūkio subjektas atitinka didelį rizikos dydį, planinis patikrinimas turi būti planuojamas artimiausiais patikrinimo metais, vieną kartą per pusę metų. Jeigu rizikos dydis vidutinis ar mažas, planiniai patikrinimai atliekami atitinkamai kartą metuose ar kartą per du metus.

Sudarant metinius patikrinimų planus, RAAD nurodė besivadovaujantys aukščiau minėta tvarka, išskyrus atvejus, kai ūkio subjekto vykdoma ūkinė veikla patenka į prioritetinių priemonių, nustatomų Aplinkos ministerijos, vykdymo kontrolės planą ar ūkio subjekto vykdoma ūkinė veikla patenka į to Departamento metų veiklos plano priemonių sąrašo kriterijus.

Tačiau, išanalizavus RAAD pateiktus 2016 m. atliktų ūkio subjektų patikrinimo aktus, nustatyta, kad pasitaiko atvejų, kai tas pats objektas yra tikrinamas daugiau nei po 2 kartus per metus, nors nebūtinai yra priskiriamas prie didelį veiklos rizikingumą turinčių įmonių ar paskutinių patikrinimų metu buvo nustatyta rimtų pažeidimų.

Pavyzdžiui, analizuojant Kauno RAAD pateiktą informaciją susipažinta su:

- 7 neplaninių (2016-02-17, 2017-03-03, 2016-03-04, 2016-03-16, 2016-03-23, 2016-03-24, 2016-03-31) UAB „Jukneda“ patikrinimo aktais už 2016 m. ir 17 neplaninių patikrinimų aktais – 2015-04-14, 2015-06-12, 2015-08-26, 2015-11-13, 2015-12-07, 2015-12-08, 2015-12-09, 2015-12-10, 2015-12-11, 2015-12-14, 2015-12-16, 2015-12-17, 2015-12-18, 2015-12-21, 2015-12-28, 2015-12-30, 2015-12-30 už 2015 m.¹⁶;

- 2 planinių (2016 m. liepos 29 d. Nr. 180, 2016 m. liepos 29 d. Nr. 181), 3 neplaninių (2016 m. sausio 12 d. Nr. KMP-11, 2016 m. sausio 12 d. Nr. KMP-12, 2016 m. rugsėjo 29 d.) UAB „Žalvaris“¹⁷ patikrinimų aktais už 2016 m., 1 planinio (2015 m. balandžio 17 d.) ir 24

¹⁶ 2015 m. balandžio 1 d. nustatytas nelegalus UAB „Jukneda“ pavojingų atliekų laikymo sandėlis Eigirgalos k., Domeikavos sen. Kauno raj. Dėl šio įvykio Kauno apygardos prokuratūroje atliekamas ikiteisminis tyrimas dėl nusikalstamų veikų, numatytų Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 270 str. 1 d., 182 str. 2d.. Taip pat situaciją kontroliuoja ir Kauno apygardos prokuratūros Viešojo intereso gynimo skyriaus prokuroras. Kauno rajono savivaldybė 2015 m. rugpjūčio 8 d. buvo paskelbusi ekstremalią situaciją Kauno rajone. Iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos ir Kauno raj. savivaldybės skirtų lėšų taršos židinių 2015 m. gruodžio 30 d. buvo lokalizuotas ir visos atliekos iš sandėlio teritorijos suvežtos į sandėlio vidų. 2017 m. vėl buvo skirtos lėšos Aplinkos apsaugos rėmimo programos ir Kauno r. savivaldybės, atliktos viešojo pirkimo procedūros, pasirašyta sutartis su laimėtoju ir šiuo metų tvarkomos pavoingos atliekos sandėlio viduje ir teritorija. UAB „Jukneda“ bus pateiktas civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje ir kartu su žala aplinkai bus pateikti ir turiniai nuostoliai už pavojingų atliekų sandėlio sutvarkymą. UAB „Jukneda“ turėjo nelegalų sandėlį ir Ilgakiemyje bei Babtuose, o Ateities plente 31, Kaune buvo legali bendrovės veiklavietė. Privalomaisiais nurodymais UAB „Jukneda“ buvo įpareigota perduoti atliekas teisėtiems tvarkytojams. Įmonei ignoruojant privalomuosius nurodymus buvo kreiptasi į prokuratūrą. Patikrinimai buvo atliekami siekiant nustatyti kiek ir kokių atliekų buvo laikoma UAB „Jukneda“ sandėliuose, kontroliuojant privalomųjų nurodymų vykdymą, dalyvaujant atliekų perdavimo atliekų tvarkytojams procedūrose. Kiekvienu atveju buvo surašomi patikrinimo aktai.

¹⁷ Kauno RAAD informavo, kad 2015 m. vienas iš Aplinkos ministerijos nustatytų prioritetinių tikslų buvo fiktyvus / nelegalus atliekų eksporto / vežimo prevencija, pagal kurį buvo suformuota užduotis – „pagal gautus pranešimus patikrinti 10% (nuo visų gautų pranešimų) atliekų krovinius pakrovimo vietoje“. Iš viso Kauno mieste gauti 1 448 pranešimai apie planuojamus vežimus, atlikta 110 patikrinimų. Atliekų vežimus vykdė 9 įmonės (daugiausia vežė UAB „Žalvaris“ ir UAB „Antrinis perdurbimas“. Pažeidimai nustatyti tik vienoje įmonėje – UAB „Antrinis perdurbimas“.

neplaninių (2015 m. vasario 3 d., 2015 m. vasario 9 d., 2015 m. vasario 10 d., 2015 vasario 17 d., 2015 m. vasario 18 d., 2015 m. vasario 19 d., 2015 m. kovo 10 d., 2015 m. rugpjūčio 20 d., 2015 m. rugpjūčio 21 d., 2015 m. rugpjūčio 31 d., 2015 m. rugpjūčio 31 d., 2015 m. rugpjūčio 31 d., 2015 m. rugsėjo 29 d., 2015 m. spalio 16 d., 2015 m. spalio 16 d., 2015 m. spalio 30 d., 2015 m. lapkričio 4 d., 2015 m. lapkričio 4 d., 2015 m. lapkričio 4 d., 2015 m. lapkričio 23 d., 2015 m. lapkričio 24 d., 2015 m. lapkričio 24 d., 2015 m. lapkričio 24 d., 2015 m. lapkričio 24 d.) patikrinimų aktais už 2015 m.;

- 1 planinio (2016-09-21) ir 6 neplaninių G. Šniukštos įmonės patikrinimų aktais už 2015 ir 2016 m. (2015-07-27, 2016-03-10, 2016-03-29, 2016-04-26, 2016-07-26, 2016-10-19)¹⁸.

Nė viename patikrinimo akte nėra duomenų apie grubiai pažeistus aplinkosauginius reikalavimus.

Turint omenyje RAAD labai ribotus žmogiškuosius išteklius ir kontroliuojamų ūkio subjektų gausą, per dažni to paties objekto patikrinimai prieš tai buvusių patikrinimų metu nenustačius rimtų pažeidimų, neskyrus privalomųjų nurodymų, nuobaudų, gali būti vertinami ne tik kaip per didelė našta verslui, bet ir kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

1) Kontrolę vykdantiems RAAD padaliniais peržiūrėti 2015–2017 metų patikrinimų planus, ataskaitas, įmonių rizikingumo vertinimo duomenis, patikrintų įmonių bylas, įvertinant ar kai kurios įmonės nebuvo nepagrįstai tikrintos dažniau, negu reikalauja teisės aktų nuostatos, ar kai kurių įmonių patikrinimai nebuvo nepagrįstai neatlikti / nukelti.

2) Užtikrinti, kad sudarant planinių patikrinimų planus būtų laikomasi ūkio subjektų patikrinimo dažnumo reikalavimų, o dažnesni patikrinimai būtų atliekami tik esant rimtam pagrindui.

2.5. Nepakankamai reglamentuota rotacijos principu tikrintinų ūkio subjektų ir patikrinimus atliksiančių pareigūnų atrankos tvarka

Aprašo Nr. D1-145 9 punkte nustatyta, kad patikrinimų planas sudaromas atsižvelgiant į nustatytus tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijus, kontrolę atliekančio subjekto nustatytus ūkio subjektų kontrolinės veiklos prioritetus, nustatytus metiniame veiklos plane, kontrolę atliekančio subjekto turimus žmogiškuosius ir materialinius išteklius aplinkos apsaugos valstybinei kontrolei vykdyti.

¹⁸ Patikrinimai atlikti tikrinant UAB „Virginijus ir Ko“ projekto „Popieriaus, plastiko ir PET pakuočių tvarkymo sistemos išplėtimas“ vykdymo ataskaitą už 2014 m. birželio 27 d. – 2015 m. birželio 26 d. laikotarpį ir tikrinant pakuotės atliekų eksportą.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad nėra detalios reglamentuota, kiek RAAD pareigūnų turi atlikti planinį, neplaninį patikrinimą pagal patikrinimo rūšį, pobūdį, kiek pareigūnų turi vykti į objektą pažeidimui užfiksuoti ar užkirsti jam kelią nedarbo (būdravimo) metu.

Kauno RAAD padaliniai sudarydami metinį ūkio subjektų patikrinimų planą numato, kad ne mažiau 10 proc. ūkio subjektų patikrinimų atliktų du pareigūnai. Bet nėra nustatyta, kaip bus atrenkami tokiu būdu tikrintini subjektai.

Atliekant neplaninį patikrinimą, atsižvelgiama į patikrinimo pobūdį, patikrinimui išskeltus tikslus. Pavedime atlikti patikrinimą gali būti pavesta patikrinimą atlikti vienam ar dviem pareigūnams. Įvertinus situaciją gali būti paskirti ir Valstybinės analitinės kontrolės skyriaus pareigūnai.

Nedarbo (būdravimo) metu, priklausomai nuo pranešimo pobūdžio sudėtingumo, pažeidimui užkirsti ar fiksuoti miestuose ir gyvenvietėse gali vykti ir vienas Kauno RAAD pareigūnas. Fiksuoti pažeidimą negyvenamose teritorijose, taip pat gavus pranešimą apie brakonieravimą atvejus (ir darbo metu) visada vyksta du pareigūnai (vienas gali būti neetatinis aplinkos apsaugos inspektorius).

Šiaulių RAAD planiniams patikrinimams atlikti pareigūnų skaičius nustatomas kiekvienu atveju atskirai atsižvelgus į ūkio subjekto keliamos rizikos aplinkai lygį, rūšį ir pobūdį. Dažniausiai skiriama planinį patikrinimą atlikti vienam pareigūnui (esant mažam / vidutiniam rizikos lygiui, vienos rūšies patikrinimui). Esant kelioms tikrinimo rūšims ar vidutiniam / dideliu rizikos lygiui skiriami du ir daugiau pareigūnų atlikti planinius patikrinimus.

Atlikti neplaninius patikrinimus paprastai skiriama dviem ir daugiau Šiaulių RAAD pareigūnų.

Utenos RAAD sprendimą, kurio padalinio, kiek ir kurie pareigūnai kuriuos metiniame plane numatytus ūkio subjektus tikrins, sprendžia Utenos RAAD direktorius įsakymu. Priimant sprendimą dėl konkretaus neplaninio patikrinimo kiekvienu atveju sprendžiama atskirai, kiek, kurių padalinių, kurių konkrečiai pareigūnų dalyvavimas būtinas (atsižvelgiant į pareigūnų specializaciją, atvejo sudėtingumą, ūkio subjekto veiklos pobūdį ir rizikingumą, potencialias grėsmes, kokių pagrindu inicijuotas neplaninis patikrinimas ir pan.).

Analizės metu nustatyta, kad Vilniaus RAAD taip pat nėra detalizuota kiek pareigūnų turi atlikti planinį patikrinimą. Dėl neplaninio patikrinimo, atliekamo nedarbo (būdravimo) metu sprendžiama atskirai, vadovaujantis Laiko, kada aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas turi būti pasirengęs vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, nustatymo, pranešimų, susijusių su aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais, priėmimo, perdavimo ir

reagavimo į juos tvarkos aprašo, patvirtinto 2014 m. spalio 10 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-835, 20-21 punktais¹⁹.

STT nuomone, korupcijos pasireiškimo tikimybė atliekant patikrinimą, mažesnė, kai patikrinimą atlieka ne mažiau kaip du pareigūnai. Jeigu patikrinimą atlieka vienas pareigūnas, tokiu atveju jo surašytus patikrinimo dokumentus turėtų peržiūrėti ir vizuoti jo tiesioginis vadovas.

Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad analizuotų RAAD agentūrose dirba vos po 3–4 pareigūnus, įskaitant agentūros vedėją. Vienam pareigūnui per metus planine tvarka priskiriama patikrinti apie 30 ūkio subjektų.

Akivaizdu, kad dėl per mažo pareigūnų skaičiaus, didelio darbo krūvio ir nemenko kontroliuojamų ūkio subjektų ir kitų objektų gausos ne visada pavyksta paskirti patikrinimą atlikti daugiau, nei 1 pareigūnui.

Be to, pavyzdžiui, vienam pareigūnui išėjus iš darbo, o kitam, tarkime, susirgus likusiems agentūros pareigūnams atlikti kokybišką ir kvalifikuotą ūkio subjekto, kuris buvo priskirtas nesančiam pareigūnui, patikrinimą nėra galimybės, nes dėl informacijos apimties fiziškai neįmanoma susipažinti su subjekto veikla ir jos specifika per vieną ar kelias dienas.

2.5.1 Teigiamai vertintina, kad siekiami pašalinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, kai kuriems patikrinimams atlikti, daugiausiai – planiniams, RAAD taiko inspektorių rotaciją. Tačiau korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad galiojančiuose teisės aktuose nėra išsamiai reglamentuota nei rotacijos principu tikrintinų ūkio subjektų, nei patikrinimus atliksiančių pareigūnų atrankos tvarka. Tiek ūkio subjektai, tiek pareigūnai patikrinimams taikant vidinę (tarp padalinio pareigūnų), rajoninę (tarp padalinių) rotaciją atrenkami daugiausiai RAAD vadovybės sprendimu²⁰, regioninės (tarp skirtingų RAAD) rotacijos atveju priimant sprendimus dalyvauja Aplinkos ministerija ir šiuo metu likviduojama VAAT.

Regioninės rotacijos principas atliekant ūkio subjektų planinius patikrinimus taikomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių 2015–2017 metams planu²¹ ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro

¹⁹ „20. Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos atsakingas pareigūnas, priėmęs sprendimą nedelsiant duoti nurodymą pareigūnui ir įvertinęs situacijos rimtumą (pvz., daromas pažeidimas gyvosios gamtos srityje, tamsiu paros metu ir pan.), susisiekiama su arčiausiai pažeidimo vietos esančiais dviem būdraujančiais pareigūnais. Jeigu daromas pažeidimas, kurį fiksuoti gali vienas pareigūnas (pvz., buitinių nuotekų išleidimas, atliekų deginimas ir pan.), susisiekiama su vienu būdraujančiu pareigūnu ir nurodo pradėti vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, perduoda reikalingą informaciją kontrolės vykdymui.“

²¹ Pareigūnas (-ai), nuvykęs į pažeidimo vietą ir įvertinęs situaciją, gali, susisiekęs su Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos atsakingu pareigūnu, informuoti apie situaciją vietoje ir prašyti būdraujančių pareigūnų, prirėikus kitų institucijų pagalbos.“

²⁰ Kaip ir rotacinių patikrinimų plano keitimas (aut. past.).

²¹ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f6cda7d0610211e589fccd6fa118e11c/GLgjJkfxGe>

2011 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1-134 „Dėl regioninės rotacijos principo taikymo vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-746 redakcija), kuriame RAAD vadovams pavesta „taikyti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams regioninį rotacijos principą organizuojant ir vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę; įtraukti regioninės rotacijos principu kontroliuojamus objektus į metinius kontroliuojamų objektų patikrinimų planus ir juos patvirtinti; užtikrinti, kad objektai, kuriems taikomas regioninis rotacijos principas, būtų patikrinti; analizuoti ir įvertinti regioninės rotacijos principo taikymo aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės srityje metinius rezultatus, ataskaitas, išvadas <...>“.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad gavus iš Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės politikos skyriaus ūkio subjektų, tikrintinų rotacijos principu, sąrašą (paskirstytą pagal RAAD ir jų agentūras, patikrinimo ketvirtį) pareigūnai, paprastai – du, paskiriami Šiaulių RAAD direktoriaus įsakymu.

Regioninės rotacijos patikrinimą Kauno RAAD atlieka taip pat ne mažiau kaip du aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai. Pareigūnus rotaciniam patikrinimui skiria direktoriaus pavaduotojas, suderinęs su agentūros vedėju – atsižvelgiama į pareigūno kompetenciją ir praktines žinias kontroliuojant ūkio subjektus vykdančius ūkinę veiklą tam tikroje srityje, pvz., vienas pareigūnas didesnę patirtį turi tikrinant atliekų tvarkymo sritį, kitas tvarkant nuotekas ir panašiai.

Rajoninės rotacijos (ir vidinės kontroliuojamų objektų rotacijos padaliniuose) planiniai ūkio subjektų patikrinimai Utenos RAAD yra organizuojami sudarant metų patikrinimo planą. Departamento vadovybė kartu su KOS, išanalizavę padalinių pateiktus projektinius patikrinimų planus, nustato, kuriuos patikrinimus, kuriuose rajonuose bei kurie pareigūnai atliks taikant rajoninės rotacijos principą. Dažniausiai atrenkama iš kiekvieno rajono mažiausiai po du ūkio subjektus, kurie bus tikrinami rajoninės rotacijos principu (atrenkant atsižvelgiama į ūkinės veiklos pobūdį bei siekiama konkreitiems metams atrinkti panašaus problematiškumo ūkio subjektus).

Panaši tvarka, kaip kituose Departamentuose, galioja ir Vilniaus RAAD. Kurie pavaldume esantys inspektoriai atliks patikrinimus rotacijos principu, sprendžia Vilniaus RAAD skyrių vadovai ar agentūrų vedėjai. Dėl žmogiškųjų išteklių stokos pasitaiko atvejų, kad kasmet patikrinimus rotacijos principu kasmet atlieka tie patys pareigūnai, ypač mažose agentūrose, kur dirba tik 2–3 inspektoriai.

Pažymėtina, kad dėl nepakankamo tarpinstitucinio bendradarbiavimo²², pavyzdžiui, su rotacinių patikrinimų planą turėjusia parengti ir to nepadariusia VAAT, ir dėl to per vėlai patvirtinamų patikrinimo planų, pavyzdžiui, 2016 m. pagal regioninės rotacijos principą tikrinamų ūkio subjektų sąrašas parengtas pačių RAAD iniciatyva ir, suderinus su Aplinkos ministerija (Aplinkos ministerijos 2016 m. spalio 27 d. raštas Nr. (42-1)-D8-7595), pradėtas vykdyti tik 2016 m. II pusmetį. Kadangi planas buvo patvirtintas vėlai ne visi RAAD galėjo laiku atlikti patikrinimus taikant rotaciją.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos sistemos kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių 2015–2017 metų plano, patvirtinto aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. D1-1091, 2016 m. vykdymo ataskaitoje nurodyta, kad Kauno RAAD 2016 m. patikrinimų plane buvo numatyta atlikti 14 patikrinimų taikant regioninės rotacijos principą – buvo atlikti 6 patikrinimai. Be regioninės rotacijos, atlikti 25 patikrinimai taikant rajoninės rotacijos principą.

Utenos RAAD pareigūnai 2016 m. turėjo atlikti 10 ūkio subjektų patikrinimus rajoninės rotacijos būdu ir 5 – regioninės rotacijos būdu.

Vilniaus RAAD, vykdant vidinę rotaciją, pernai atliko 11 patikrinimų, kitų RAAD teritorijose 2016 metais atliko 7 patikrinimus.

ŠRAAD pareigūnai kitų RAAD kontroliuojamose teritorijose atliko 9 objektų patikrinimus, ŠRAAD kontroliuojamoje teritorijoje rotacijos principu atlikta 9 patikrinimai.

Pažymėtina, kad rotacijos būdu dažniausiai atliekami planiniai patikrinimai. Tačiau praktikoje rotacija taikoma ir neplaniniams patikrinimams. Be atvejų, kai kyla viešųjų ir privačių interesų konfliktas, Departamentuose atliekant neplaninius patikrinimus vidinės rotacijos principas taikomas, jeigu skundo ar pranešimo siuntėjas pageidauja, kad tyrimą atliktų kito padalinio pareigūnas; jeigu gautas skundas ar pranešimas pagal savo turinį pakankamai sudėtingas, bet panašų tyrimą jau yra atlikęs kito padalinio darbuotojas ir jo priimti sprendimai buvo teisingi net ir apskundus teisme.

Tokia praktika vertintina teigiamai, tačiau pažymėtina, kad rotacijos taikymas atliekant neplaninius patikrinimus taip pat nėra pakankamai išsamiai reglamentuotas.

Teisinio reglamentavimo spragos yra vertinamos kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

²² 2016 m. VAAT turėjo organizuoti ūkio subjektų patikrinimus regionuose taikant rotaciją, siekiant įgyvendinti aplinkos ministerijos sistemos kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių 2015–2017 m. plane, patvirtintame aplinkos ministro 2014-12-31 įsakymu Nr. D1-1091, nustatytus uždavinius dėl ūkio subjektų patikrinimų regioninės rotacijos organizavimo ir vadovaudamasi aplinkos ministro 2015-01-30 įsakymu Nr. D1-84 „Dėl regioninės rotacijos principo taikymo vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę“, tačiau neorganizavo. Todėl, pavyzdžiui, Utenos RAAD 2016 m. regioninė rotacija buvo pradėta organizuoti tik III ketvirtį, ūkio subjektai tikrinimui buvo atrenkami atsitiktine tvarka iš sudaryto Utenos RAAD 2016 m. patikrinimo plano likusio IV ketvirčio.

1) Aplinkos ministerijai inicijuoti teisės aktų pakeitimus detalizuojant patikrinimų taikant rotaciją organizavimo ir vykdymo tvarką;

2) patikrinimų atlikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyti, kiek pareigūnų turi atlikti patikrinimą ir patikrinimą taikant rotaciją, priklausomai nuo patikrinimo rūšies ir pobūdžio;

3) patikrinimų atlikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyti, kad jeigu patikrinimą atlieka vienas pareigūnas, jo surašytus patikrinimo dokumentus turėtų peržiūrėti ir vizuoti jo tiesioginis vadovas;

4) sudarant metinius patikrinimų planus ir skiriant pareigūnus neplaniniams patikrinimams atlikti užtikrinti tam tikrą ūkio subjektą ar kitą objektą kontroliuojančių pareigūnų kaitą, rotaciją;

5) peržiūrėti teisės aktus, kuriuose įgaliojimai suteikti likviduotai VAAT ir priimti atitinkamus pakeitimus.

2.6. Pernelyg platūs padalinių vadovų įgaliojimai

Kaip jau minėta ankstesniuose poskyriuose, pagal Aprašo Nr. D1-145 16 punktą patikrinimų planas tvirtinamas ir gali būti pakeistas kontrolę atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu.

Pažymėtina, kad detaliau nėra reglamentuota, koku pagrindu gali būti keičiamas patikrinimų planas, rotacinių – taip pat, įtraukiant ar išbraukiant tam tikrus ūkio subjektus ar kitus kontroliuojamus objektus į patikrinimų planą. RAAD darbo praktika rodo, kad esant būtinybei pakeisti ūkio subjektų metinį patikrinimų planą departamento direktoriui motyvuotą prašymą dėl patikrinimo plano pakeitimo teikia to padalinio vadovas – agentūros vedėjas, kurio kontroliuojamoje teritorijoje reikia pakeisti patikrinimų planą.

RAAD agentūros vedėjas taip pat dalyvauja skiriant jo vadovaujamos agentūros pareigūnus atlikti tam tikrų ūkio subjektų ir kitų objektų patikrinimus.

Dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo ūkio subjektų patikrinimus RAAD agentūrose atlieka visi aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdantys pareigūnai, įskaitant ir agentūrų vedėjus, Mokesčių ir atliekų kontrolės skyriaus vedėjas, Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos viršininkas, KOS pareigūnai.

Pažymėtina, kad agentūrų vedėjams dažniausiai tenka stambiausių ir rizikingiausių ūkio subjektų kontrolė²³.

²³ Utenos RAAD informavo, kad nuo 2017 m. sausio mėn. nuo agentūrų vedėjų yra nuimta rizikingiausių objektų kontrolė. Sudėtingiausių ir rizikingiausių ūkio subjektų kontrolė (atliekų srityje) yra perduota Mokesčių ir atliekų kontrolės skyriui. Į kitus sudėtingus, reikalaujančius didesnės kompetencijos, ūkio subjekto patikrinimus kartu su agentūros pareigūnais važiuoja ir kitų skyrių (KOS, MAKS) pareigūnai.

Be to, RAAD agentūrų vadovams priskirta dar apie 15 įvairaus pobūdžio funkcijų, tarp kurių – tiek ūkio subjektų ir skirtingų objektų, tiek vadovaujamo padalinio veiklos kontrolė.

Situacija, kai padalinio vadovui suteikti labai platūs įgaliojimai, tarp kurių be administracinių funkcijų – ir tikrintinų subjektų atranka, ir jų tikrinimas, ir privalomųjų nurodymų, nuobaudų skyrimas bei pažeidimų pašalinimo kontrolė, ir sprendimo dėl neplaninio patikrinimo priėmimas, ir pavaldžių pareigūnų skyrimas atlikti tam tikrų ūkio subjektų patikrinimas, ir kitų pareigūnų veiklos kontrolė, vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

Peržiūrėti RAAD padalinių vadovams suteiktas funkcijas ir užtikrinti, kad sprendimų priėmimo, vykdymo ir kontrolės funkcijos būtų atskirtos, arba nustatyti subjektus, kurie turėtų peržiūrėti RAAD padalinių vadovų surašytus dokumentus dėl ūkio subjektų patikrinimo.

3. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VYKDANT ŪKIO SUBJEKTŲ PATIKRINIMUS

3.1. Per plati diskrecija priimant sprendimus dėl neplaninių patikrinimų atlikimo

Aprašas Nr. D1-145 nustato, kad ūkio subjektų veiklos neplaninis patikrinimas atliekamas kontrolę atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu, kuris įforminamas pavedimu atlikti patikrinimą arba sprendimu dėl patikrinimo.

Aprašo 27¹ punktai reglamentuoja pagrindus²⁴, kuriems esant gali būti atliekamas ūkio subjektų veiklos neplaninis patikrinimas: 1) gavus kito kompetentingo viešojo administravimo subjekto rašytinį motyvuotą prašymą ar pavedimą atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą ar kitos valstybės kompetentingos institucijos prašymą; 2) turint informacijos ar kilus pagrįstų įtarimų apie galimą ūkio subjekto veiklą, kuri gali prieštarauti teisės aktams ar neatitikti teisės aktų reikalavimų; 3) siekiant užtikrinti, kad buvo pašalinti ūkio subjekto veiklos ankstesnio patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir įgyvendinti priimti sprendimai; 4) jeigu neplaninio patikrinimo atlikimo pagrindą nustato įstatymas ar Vyriausybės priimtas teisės aktas“.

STT jau yra išreiškusi nuomonę²⁵, kad Aprašo Nr. D1-145 27¹.2 punkto formuluotė „kilus pagrįstų įtarimų apie galimą ūkio subjekto veiklą“ gali būti interpretuojama pernelyg plačiai, todėl minėta formuluotė, priimant sprendimą dėl ūkio subjekto veiklos patikrinimo, gali būti taikoma nevienodai – pavyzdžiui, priimant perteklinį sprendimą dėl ūkio subjekto patikrinimo arba, atvirkščiai, nepagrįstai ūkio subjekto nepatikrinant neplanine tvarka ir neužkertant kelio galima aplinkosauginiam pažeidimui.

STT nuomone, nedetalizuota „pagrįstų įtarimų“ sąvoka suteikia agentūrų vadovams pernelyg plačią diskreciją priimti sprendimą dėl neplaninio patikrinimo atlikimo ar neatlikimo.

Dažniausiai sprendimas atlikti neplaninį patikrinimą esant Aprašo Nr. D1-145 27¹.2 punkte nustatytam pagrindui priimamas gavus gyventojų, ūkio subjektų pranešimus, skundus arba patiems RAAD inspektoriams pastebėjus galimą pažeidimą.

Susitikimų su RAAD atstovais metu nustatyta, kad gavus gyventojų ar ūkio subjektų pranešimus raštu pavedimą atlikti neplaninį patikrinimą parašo padalinio ar rajono agentūros vadovas (ar jį pavaduojantis asmuo), kurio teritorijoje įvykdytas ar gali būti įvykdytas pažeidimas. Gavus pranešimą telefonu, pranešėjo prašoma detaliau pakomentuoti galimą pažeidimą. Išsiaiškinus situaciją padalinio vadovas priima sprendimą rašyti ar nerašyti pavedimą atlikti patikrinimą.

²⁴ RAAD vadovų patvirtintose Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklėse nurodyti tie patys neplaninių patikrinimų atlikimo kriterijai.

²⁵ STT 2017 m. vasario 1 d. antikorporcinis vertinimas Nr. 4-01-932 „Dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, reikalavimų aprašo“ (toliau – AV Nr. 4-01-932). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ecf35841e87411e6be918a531b2126ab?jfwid=wd7z71ay0>

Kauno RAAD 2016 m. gauti 193 pranešimai, skundai, susiję su atliekomis. Iš jų 107 – fizinių asmenų, 86 – juridinių. 5 fizinių asmenų pranešimai, skundai pagal kompetenciją persiųsti nagrinėti savivaldybėms. Pagal likusius pranešimus, skundus buvo atlikti neplaniniai patikrinimai.

Utenos RAAD 2016 m. gavo 84 pranešimus, skundus, susijusius su atliekų tvarkytojais bei atliekų tvarkymu. Pagal juos atlikti 73 neplaniniai patikrinimai.

Vilniaus ir Šiaulių RAAD nedetalizavo, kiek skundų gauta būtent dėl atliekų. Vilniaus RAAD pernai iš viso atliko 459 ūkio subjektų neplaninius patikrinimus. Šiaulių RAAD informavo 2016 m. iš viso gavęs ir išnagrinėjęs 1 031 skundą, iš kurių 54 proc. – pasitvirtino.

Pokalbių su RAAD atstovais metu nustatyta, kad „įtarimų“ apie galimą pažeidimą gali kilti ir departamento pareigūnui vykdant reidą ar akciją, analizuojant važtaraščių, pavojingų atliekų lydraščių, ataskaitų, kartais – net žiniasklaidoje pateikiamus ar kt. duomenis. Pastebėjęs pažeidimą pareigūnas turi informuoti savo tiesioginį vadovą, kad jis priėmė ir surašė sprendimą atlikti patikrinimą ir atlieka ūkio subjekto neplaninį patikrinimą, kaip tai numato Aprašo 27².2 punktas²⁶. T. y. pareigūnas vienasmeniškai priima sprendimą dėl neplaninio patikrinimo atlikimo. Tačiau pastebėtina, kad Aprašo Nr. D1-145 27¹ punktas tokio atskiro ūkio subjektų veiklos neplaninio patikrinimo pagrindo nenumato.

Kaip jau minėta, nei Aprašas, nei RAAD direktoriaus patvirtintos Planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo taisyklės nekonkretina, kiek aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių asmenų privalo dalyvauti atliekant patikrinimus (tiek planinius, tiek ir neplaninius), taigi, formaliai vertinant, patikrinimai gali būti pavedami ir vienam asmeniui²⁷. Atsižvelgiant į Aprašo 27².2 punkto nuostatas, tokiam asmeniui taip pat suteikiama teisė vienasmeniškai priimti sprendimą dėl ūkio subjekto veiklos neplaninio patikrinimo.

STT nuomone, tokia situacija gali būti vertinama kaip papildomas korupcijos rizikos veiksnys, kadangi išplečia asmenų, turinčių teisę priimti sprendimus dėl patikrinimų ir atlikti tokius patikrinimus neobjektyvaus, nesąžiningo ar neteisėto elgesio galimybes.

Išanalizavus RAAD agentūrų vadovų priimtus sprendimus atlikti neplaninius patikrinimus, nustatyta, kad sprendimuose ne visada nurodomi pakankamai argumentuoti motyvai ar pagrindai, kurių pagrindų agentūros vadovas turėjo teisę tokį sprendimą priimti.

²⁶ 27². Kontrolę atliekančio subjekto vadovas turi teisę suteikti įgaliojimus:

27².1. institucijos struktūrinių padalinių vadovams ar juos pavaduojantiems asmenims patiems priimti pavedimą atlikti patikrinimą arba sprendimą dėl patikrinimo;

27².2. pareigūnams patiems priimti sprendimą dėl patikrinimo, tik informavus kontrolę atliekančio subjekto vadovą arba jo įgaliotą asmenį, jei patikrinimas yra būtinas nedelsiant vietoje užfiksuoti daromą ar padarytą aplinkos apsaugos pažeidimą, kad jis nebūtų nuslėptas, arba būtina nedelsiant nutraukti tokį pažeidimą, kad nebūtų padaryta ar toliau daroma žala aplinkai.

²⁷ AV Nr. 4-01-932.

Pernelyg plati diskrecija priimant sprendimus dėl neplaninio patikrinimo atlikimo, patikrinimą atliksiančių inspektorių paskyrimo, galimai per dažni kai kurių ūkio subjektų neplaniniai patikrinimai, riboti žmogiškieji resursai, dėl ko sprendimą dėl patikrinimų atlikimo priima ir atlieka jų vykdymą kontroliuoti turintys RAAD skyrių ir agentūrų vadovai traktuotina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

1) Aplinkos ministerijai patikslinti Aprašo Nr. D1-145 27¹.2 punkto nuostatas atskleidžiant minėtos formuluotės turinį arba „pagrįstų įtarimų“ kriterijus;

2) Aplinkos ministerijai tikslinti Aprašo Nr. D1-145 IV skyriaus nuostatas, kontrolę atliekančio subjekto pareigūnams apribojant teises vienasmeniškai priimti sprendimą ir atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą;

3) patikslinti įsakyme Nr. D1-145 nustatytus neplaninių patikrinimų pagrindus ir nustatyti sprendimų atlikti neplaninius patikrinimus kontrolės mechanizmą.

3.2. Išsamiai nereglamentuota atskirų patikrinimų rūšių atlikimo tvarka

Kaip jau minėta ankstesniuose poskyriuose, Apraše Nr. D1-145 yra numatyta, kad RAAD atliekami patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai, juos papildomai skirstant į teminį patikrinimą – konkrečiam atvejui ar tam tikrai veiklos sričiai iširti, bei išplėstinį patikrinimą – ne mažiau kaip dviejų veiklos sričių patikrinimą. Ši nuostata perkelta ir į analizuotų RAAD Patikrinimų taisyklės.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad galiojančiuose teisės aktuose nėra pateikta detalesnio išaiškinimo, kokie specialūs reikalavimai turėtų būti taikomi teminiam ar išplėstiniam patikrinimui, kuo turėtų skirtis jų atlikimo tvarka, procedūros ir pan.

Be to, panašius pagal pobūdį patikrinimus kai kurie RAAD įvardija tiesiog kaip „planinį“ (daugumoje išanalizuotų patikrinimo aktų, pavyzdžiui, Šiaulių RAAD), kiti – kaip „planinį teminį“ (pavyzdžiui, Utenos RAAD UAB „Ekobazė“ 2016 m. vasario 10 d. patikrinimo aktas Nr. (11-KD)-12, UAB „Artrolo dalys“ 2016 m. kovo 29 d. patikrinimo aktas Nr. (11-KD)-35).

Utenos RAAD UAB „Gandras energoefektas“ 2016 m. kovo 22 d. patikrinimo akte Nr. 09-KD-44/2016 nurodyta, kad jis yra „planinis išplėstinis“, nors pagal pateikiamų duomenų kiekį, apimtį, formą jis nesiskiria nuo RAAD vykdomų įprastų planinių, planinių teminių patikrinimų²⁸.

²⁸ Vykdamas UAB „Gandras energoefektas“ tikrintos ne mažiau kaip dvi veiklos sritys, tikrinant UAB „Ekobazė“ atliktas patikrinimas tik konkrečiam atvejui, o UAB „Artrolo dalys“ – viena veiklos sritis, tačiau esminių skirtumų patikrinimo aktuose nesimato (aut. past.).

Kauno RAAD patikrinimo aktuose – UAB „Detalių gama“, 2016 m. rugsėjo 9 d., spalio 14 d., Nr. KP-216, ir UAB „Novitera“, 2016 m. liepos 22, 25, 26 d. Nr. KP-146, nurodyta, kad šie patikrinimai „planiniai specifiniai“, kurių tikslas susijęs su atliekų apskaitos ir tvarkymo reikalavimų laikymosi patikrinimu.

Pažymėtina, kad nei Apraše, nei RAAD patikrinimų taisyklėse, nei kituose teisės aktuose nėra išskirta tokia patikrinimų rūšis, taip pat nėra aišku, kuo planinis specifinis patikrinimas skiriasi, pavyzdžiui, nuo planinio išplėstinio.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad metiniuose patikrinimų planuose nėra išskirta aukščiau minėtų rūšių patikrinimų atlikimas.

Tokia teisinio reglamentavimo spraga traktuotina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

Peržiūrėti galiojančius teisės aktus ir parengti atitinkamus pakeitimus detalizuojant skirtingų rūšių patikrinimų procedūras, nustatyti skirtingus tikrinimų pagrindus, tikslus, patikrinimų apimtį, trukmę ir pan.

3.3. Skirtinga praktika taikant klausimynus patikrinimų metu

Išanalizavus pateiktus patikrinimo aktus nustatyta, kad atlikdami planinius patikrinimus 2016 m. kartais RAAD pareigūnai taikė klausimynus, kartais – netaikė.

Departamentai informavo, kad klausimynai buvo patvirtinti Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) direktoriaus įsakymu, bet 2015 m. kovo 10 d. įsakymu Nr. AV-53 buvo pripažinti netekusiais galios. Vėliau RAAD pareigūnai galėjo naudotis Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos patvirtintais klausimynais, tačiau RAAD informavo, kad RAAD interneto svetainėse iki šiol skelbiami senos redakcijos klausimynai buvo rekomendacinio pobūdžio, dėl pasikeitusių teisės aktų ne visada aktualūs, todėl esą neprivalomi taikyti – teisė spręsti taikyti klausimyną ar ne buvo paliekama patikrinimą atliekančiam aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnui.

VAAT pernai turėjo patvirtinti visiems RAAD bendrus klausimynus, tačiau ši tarnyba buvo likviduota.

Atsižvelgdami į tai, RAAD savo iniciatyva ėmėsi tvirtinti klausimynus, kuriuos atliekant patikrinimus ateityje bus privaloma taikyti. Pastebėtina, kad visi šie klausimynai patvirtinti tik 2017 m. viduryje. Skirtingi RAAD pasitvirtino skirtingą klausimynų skaičių: Kauno RAAD departamento direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-50 patvirtinta 16 ūkio subjektų kontrolinių klausimynų²⁹, Šiaulių RAAD direktoriaus 2017 m. liepos 27 d.

²⁹ Prieiga per internetą: <http://krd.am.lt/VI/index.php#a/2580>

įsakymu Nr. V-260 patvirtinta 12 kontrolinių klausimynų³⁰, Utenos RAAD 2016 m. vasario 12 d. direktoriaus įsakymu Nr. V-13, 2016 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. V-80, 2017 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-39 ir 2017 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. V-66 patvirtinti 13 klausimynų³¹, Vilniaus RAAD direktoriaus 2016 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. VR-V-72 patvirtinti 6 ir 2017 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. VR-V-151 patvirtinti dar 4 klausimynai³².

Išanalizavus Departamentų pateiktus dokumentus nustatyta, kad kai kurių patikrinimų metu buvo naudoti klausimynai. Pavyzdžiui, prie Šiaulių RAAD Radviliškio rajono agentūros 2016 m. balandžio 15 d. patikrinimo akto Nr. 118 ir 2016 m. gegužės 4 d. patikrinimo akto Nr. 125 pridėtas „Kontrolinių klausimų lapas specifiniam atliekų tvarkymo patikrinimui“. Tačiau, kaip minėta kituose poskyriuose, nėra aiškiai reglamentuota specifinių patikrinimų atlikimo tvarka, kaip ir klausimynų taikymas juos atliekant. Pažymėtina taip pat, kad nėra aišku, ar minėtu atveju naudotas aktualios redakcijos bei turinio klausimyno lapas.

STT nuomone, siekiant įgyvendinti nediskriminavimo principą ir užtikrinti kuo didesnę patikrinimų objektyvumą, turėtų būti bendra tvarka patvirtintas RAAD taikytinų klausimynų skaičius, kurių turinys būtų vienodas ar maksimaliai sutaptų esminiai klausimai. Galiojančiuose patikrinimus reglamentuojančiuose teisės aktuose turėtų būti nustatyta konkrečios klausimynų naudojimo sąlygos, kiti detalūs reikalavimai atliekamiems patikrinimams pagal jų rūšį ir ūkio subjekto veiklos specifiką.

Pasiūlymas:

Aplinkos ministerijai kaip kontroliuojančiai institucijai užtikrinti, kad visi RAAD būtų patvirtintą vienodą skaičių klausimynų, kurių esminiai klausimai sutaptų, ir kurie būtų taikomi atliekant tam tikrų rūšių planinius patikrinimus.

3.4. Atliekų identifikavimo patikrinimo procese esama spraga

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 13 straipsnyje numatyta, kad pavojingųjų atliekų turėtojas privalo identifikuoti ir deklaruoti turimas pavojingąsias atliekas Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Atliekų tvarkymo taisyklių (toliau – ATT) 76 punkte numatyta, kad įmonės, kuriose susidaro pavojingosios atliekos, privalo identifikuoti susidariusias pavojingąsias atliekas, nustatyti jų sudėtį ir deklaruoti susidariusias pavojingąsias atliekas atliekų apskaitoje.

³⁰ Prieiga per internetą: <http://srd.am.lt/VI/index.php#a/3611>

³¹ Prieiga per internetą: <http://urd.am.lt/VI/index.php#a/2225>

³² Prieiga per internetą: <http://vrd.am.lt/VI/index.php#a/6824>

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius pavojingų atliekų identifikavimą, galima daryti išvadą, kad už atliekų identifikavimą (atliekos kodo nustatymą) yra pirmiausiai atsakingas šių atliekų gamintojas (darytojas). Atliekų pavojingumo nustatymo tvarkos iš esmės nėra, pateikiamos tik nuorodos į ES reglamentus ar laboratorinius tyrimus. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikoje nėra nei vienos laboratorijos, galinčios nustatyti atliekų pavojingumą. Praktika rodo, kad atliekų darytojai neretai pavojingoms atliekoms suteikia nepavojingų atliekų kodus, arba suteikiami atliekų kodai „prisirišami“ prie atliekas tvarkančios įmonės, su kuria bendradarbiaujama ir kuri turi įsitraukusi tokį atliekos kodą leidime, o ne pagal faktinę atliekos sudėtį³³.

Išanalizavus RAAD pateiktus patikrinimo aktus nustatyta, kad aukščiau minėtose teisės aktų nuostatose numatytų procesų teisėtas įvykdymas paliekamas ūkio subjektams. Ar deklaruoti duomenys atitinka tikrovę RAAD nustato iš pateiktos susidariusių atliekų apskaitos (atliekų apskaita vedama pagal Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. D1-367), projektinės dokumentacijos, leidimų, licencijų, atliekų susidarymo / tvarkymo dokumentų (vykdomos veiklos technologiją, važtaraščius, sąskaitas faktūras, registrus, priėmimo-perdavimo aktus ir kt.) ir pan.

RAAD patikrinimo metu atliekų sudėtis nustatoma iš atliekų saugojimo talpyklų ženklinimo etikečių, tačiau neretai atveju susiduriama su atliekų ženklinimo problema – dažnai atliekos būna be etikečių ar kitų jų kilmę bei sudėtį padedančių nustatyti identifikacinių ženklų.

ATT 78 punkte numatyta, kad nepavykus atliekų identifikuoti, turi būti atliekami pavojingųjų atliekų sudėties ir savybių laboratoriniai tyrimai. Vadovaujantis ATT 2.2 p., jei tam tikroms atliekoms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus, taikoma šio punkto papunkčiuose nurodyta identifikacija. Aplinkos ministro 2016 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. D1-238 priimti Atliekų tvarkymo taisyklių pakeitimai numatė papildomus atliekų priskyrimo pavojingoms kriterijus, tačiau situacijos tai nepalengvino, kadangi kilus įtarimams dėl atliekų kilmės ir sudėties ar ginčams, RAAD pareigūnams atsiranda pareiga patikrinti ar perpatikrinti tikrinamo ūkio subjekto laikomų atliekų pavojingumą.

³³ Įmonės, galimai žemesnėmis nei rinkos kaina, surenka iš atliekų darytojų įvairaus pobūdžio bei pavojingumo atliekas, sukaupia jas sandėliuose ir toliau jų neperduoda galutiniam perdirbimui / šalinimui. Tokiu atveju gaunamos pajamos atliekų sutvarkymui, tačiau išlaidos už atliekų galutinį perdirbimą / pašalinimą ar eksportą nepatiriamos. Praktiniai pavyzdžiai rodo, kad įmonės iššvaisto gautas pajamas, nutraukia veiklą ar paskelbia bankrotą ir tokiu atveju valstybei tenka savo lėšomis sutvarkyti sukaupias atliekas. Patirtų išlaidų išieškojimas iš likviduotos ar bankrutavusios įmonės, kuri neturi jokio turto tampa neįgyvendinamas. Pavyzdžiui, kelių bendrovių atvejai (pavyzdžiui, UAB „Ūrus“) parodo, kad įmonės sukaupia ir neteisėtai laiko tūkstančius tonų nežinomos kilmės bei pavojingumo atliekų. RAAD pareigūnams nustačius tokius atvejus pradėti ikiteisminiai tyrimai, valstybė patiria milžiniškas išlaidas užsakydama brangius laikomų atliekų pavojingumo nustatymo tyrimus užsienio laboratorijose.

Atliekų identifikavimui (jei nėra pirminių dokumentų, pvz., medžiagų saugos duomenų lapų ir kt.) turi būti atliekami cheminiai tyrimai, tačiau tai daryti įgaliotos, akredituotos laboratorijos šiuo metu Lietuvoje nėra. Pirkti tokias paslaugas užsienio akredituotose laboratorijose, paprastai – Vokietijos, yra brangu ir šis procesas užtrunka, kadangi prieš tai turi būti atliktos viešųjų pirkimų procedūros, išspręstas tokių paslaugų pirkimo finansavimo klausimas.

Tokia situacija vertintina kaip nepakankamai efektyvi veiksmingai aplinkos apsaugos valstybinei kontrolei vykdyti bei sukurianti papildomas korupcijos pasireiškimo rizikas.

Pasiūlymai:

1) Teisės aktuose nustatyti aiškią atliekų identifikavimo tvarką, išsamiai reglamentuojant, kaip turi būti identifikuota atlieka pas gamintoją, užtikrinant, kad ši informacija apie atlieką būtų pasiekama bet kuriame atliekų tvarkymo etape ir šio proceso kontrolės grandyje.

2) Nustatyti aiškų mechanizmą, kaip kontrolę vykdantys pareigūnai patikrinimų metu galėtų greitai nustatyti atliekos kilmę, sudėtį, pavojingumą.

2) Teisės aktuose nustatyti, kad esant neaiškios sudėties atliekų ar atliekų, dėl kurių pavojingumo kyla ginčų ir atliekų turėtojas negali įrodyti, kad atliekos nepavojingos – atliekos turėtų būti laikomos pavojingomis.

3) Aplinkos ministerijai svarstyti valstybinės laboratorijos akreditavimo problemą. Tiriant neaiškios sudėties atliekų neteisėto pašalinimo ar kitus neteisėto atliekų laikymo atvejus, būtina sudaryti ilgalaikę sutartį atliekų pavyzdžių paėmimo bei identifikavimo paslaugoms arba paskirti atsakingą (ekspertinę) instituciją. Teisiškai reglamentuoti, atvejus bei tvarką, kada valstybė galėtų imtis operatyvių atliekų konfiskavimo/tvarkymo ar saugaus laikymo veiksmų, patirtas išlaidas išieškant iš pažeidėjo.

3.5. Nėra užtikrintas tinkamas apsisikeitimas duomenimis su kitomis kontroliuojančiomis institucijomis

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad vieningos informacinės sistemos, kurioje būtų sukelta ir lengvai visoms kontroliuojančioms institucijoms prieinama išsami informacija apie tikrinamąjį subjektą, nėra. Yra atskiros informacinės sistemos, kuriose galima patikrinti: ar ūkio subjektas registruotas Valstybiname atliekų tvarkytojų registre (ATVR) – šiame registre yra informacija ar įmonė turi pavojingų atliekų tvarkymo licenciją; Gamintojų ir importuotojų sąvade (GIS) – ar pateikė atliekų tvarkymo, atliekų susidarymo, gaminių tiekimo rinkai apskaitos ir atliekų tvarkymo ataskaitas; Aplinkos informacijos valdymo integruotoje sistemoje (AIVIKS) – teršalų išmetimo į aplinką (orą, vandenį) ataskaitos ir t. t. Dar paminėtina Aplinkosaugos leidimų išdavimo sistema (ALIS), Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos

duomenų elektroninio teikimo sistema e-ASTA. Duomenys apie įmones, kurios įtrauktos į dokumentus išduodančių įmonių sąrašą ar kurioms išduoti Taršos integruotos kontrolės ir prevencijos ar taršos leidimai skelbiami Aplinkos apsaugos agentūros tinklalapyje www.gamta.lt.

Taigi, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų ir kitų teisės aktuose nustatytų finansavimo šaltinių yra sukurta ne viena informacinė sistema, kurios valdytojas yra Aplinkos ministerija, turėjusi pagreitinti ir palengvinti aplinkos apsaugos kontrolę vykdančių institucijų darbą bei užtikrinti glaudesnę jų bendradarbiavimą. Tačiau akcentuotina, kad nė viena sistema kol kas neveikia taip, kaip yra numatyta.

Pavyzdžiui, atlikę patikrinimą RAAD pareigūnai turėtų suvesti duomenis – patikrinimo aktus, privalomuosius nurodymus, administracines bylas ir kitą susijusią informaciją – į Aplinkos apsaugos kontrolės informacinę sistemą (toliau – AAKIS)³⁴. Kuriant šią sistemą tikėtasi, kad ji padės ja besinaudojančioms aplinkos apsaugą užtikrinančioms institucijoms centralizuotai ir operatyviai surinkti bei elektroninėje erdvėje tvarkyti visus duomenis apie aplinkos apsaugos pažeidimus, aplinkos apsaugos reikalavimų laikymąsi ir kontrolę; sumažins administracinę našlą ūkio subjektams bei suteiks galimybę visuomenei aktyviau dalyvauti užtikrinant aplinkos apsaugą ir bendradarbiaujant su aplinkos apsaugos kontrolės institucijomis, pranešant apie galimus pažeidimus ir pan.

Tačiau praktiškai susipažinus su AAKIS veikimo galimybėmis, nustatyta, kad be patikrinimo akto į sistemą pareigūnas dažniausiai negali įkelti jokio kito papildomo dokumento, susieti surašyto administracinio nusižengimo protokolo su registrais, prisegti paskirtos baudos sumokėjimą patvirtinantį dokumentą ir pan. Be to, anot RAAD pareigūnų, kadangi nuo 2015 m. liepos 1 d. visi duomenys apie administracinės teisės pažeidimų / administracinių nusižengimų bylas privalo būti vedami oficialiame ir įstatymu nustatyta ATRP'e (ANR'e), todėl jų dubliavimas AAKIS – netikslingas, o dėl sistemos netinkamo veikimo – tinkama apimtimi net ir neįmanomas. Todėl kai kurie RAAD informacijos į šią sistemą išvis nekelia.

Papildomai pažymėtina, kad paprasčiausio kelių lapų Microsoft Word formato dokumento įkėlimas neretai užtrunka iki pusvalandžio, todėl dirbant su techniškai netvarkinga sistema eikvojamas RAAD pareigūnų darbo laikas. Įkėlus dokumentą į AAKIS jį neretai mato tik pats jį įkėlęs RAAD inspektorius, kiti sistemos vartotojai, tarp kurių – ne tik inspektoriaus kolegos tame pačiame RAAD ar kituose Lietuvos teritorijoje veikiančiuose Departamentuose, bet ir jo

³⁴ Prieiga per internetą: <https://e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.48F808326D91&lang=lt>

tiesioginis vadovas – gali dokumento nematyti. sistema ne tik dažnai stringa, bet ir visai neveikia³⁵.

Panašių problemų yra ir dirbant su kitomis informacinėmis sistemomis. Pavyzdžiui, 2017 m. pradžioje RAAD yra informavę Aplinkos ministeriją, kad ALIS tiek asmenims, tiek kontrolę vykdančioms pareigūnoms prieinama forma nėra įkelta privačių vandens telkinių sąrašų – dėl informacijos stokos negalima užtikrinti tinkamos valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės, o asmenims sklandžiai įgyvendinti savo teisėtus lūkesčius. Utenos RAAD nurodė, kad e-ASTA 2017 m. iš viso neveikė, argumentuojant per dideliu apkrovimu, nors pagal galiojančius teisės aktus atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ataskaitos yra teikiamos tik internetu per šią sistemą ir nustatytais terminais (pvz., iki vasario 10 d.), t. y. dėl sistemos neveikimo ūkio subjektai negali vykdyti savo pareigų, o institucijos – efektyvios ir savalaikės kontrolės. Tas pats pasakytina ir apie AIVIKS – sistema taip pat neleidžia tinkamai administruoti būtinos informacijos.

Šiuo metu Ūkio ministerija koordinuoja dar vienos – Priežiūrą atliekančių institucijų informacinės sistemos (PAAIS) sukūrimą, kurio projektui pastabas ir pasiūlymus teikė ir Departamentai. Sukūrimo darbus planuojama pabaigti iki 2020 m³⁶.

Vieningos informacinės sistemos nebuvimas, kurioje būtų sukelta ir administruojama visa su ūkio subjekto veikla ir jos kontrole susijusi informacija ir kuria galėtų naudotis visos kontroliuojančios institucijos, ženkliai padidintų aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės efektyvumą, operatyvumą, skaidrumą bei sumažintų korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Atliekant analizę nustatyta, kad šiuo metu RAAD susiduria su problema, kai jų tiesioginėms funkcijoms atlikti būtina informacija nepasiekia Departamentų laiku. Pavyzdžiui, teikdami prašymą dėl įrašymo į Turinčių teisę išrašyti atliekų sutvarkymą įrodančius dokumentus, eksportuotojai teikia AAA sutartis su šias atliekas perdirbsiančia įmone, valstybės narės gavėją kontroliuojančios aplinkos apsaugos institucijos rašytinį paliudijimą, kad gavėjas turi teisę ir pakankamus pajėgumus įvežamas atliekas tvarkyti. RAAD pareigūnai, tiesiogiai vykdančys ūkio subjektų kontrolę, tokios informacijos iš AAA operatyviai negauna, nors atliekant dokumentų išdavimo teisėtumo kontrolę, tokia informacija yra labai svarbi būtent RAAD. Taip pat svarbu, atliekant perdirbėjų išrašytų Dokumentų teisėtumo kontrolę, žinoti, už kokius iš gaminių ar pakuočių atliekų pagamintus produktus (žaliavas) turi teisę

³⁵ 2017 m. lapkričio mėnesį prie AAKIS sistemos išvis nebuvo galima prisijungti. Adresu <https://aakis.am.lt/> buvo įkeltas pranešimas, kad Aplinkos apsaugos kontrolės informacinė sistema laikinai neprieinama. Apie aplinkosauginius pažeidimus prašome informuoti bendruoju pagalbos telefonu 112 arba (85) 2732995.

³⁶ <https://ukmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/prieziura-atliekanciu-instituciju-informacine-sistema>
<https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslo%20prie%C5%BEi%C5%ABros/PAIS%20pristatymas%20201705.pdf>

išrašyti dokumentus. Tokios informacijos RAAD taip pat operatyviai negauna, tačiau kontrolę vykdyti privalo.

Paminėtini ir kiti pavyzdžiai: kartu su Atliekų susidarymo / tvarkymo apskaitos ataskaitomis, įmonės, apdorojančios eksploatuoti netinkamas transporto priemones (toliau – ENTP), turi papildomai teikti informaciją apie medžiagų (atliekų), gaunamų apdorojus ENTP, tvarkymą šalyje (ENTP taisyklių, patvirtintų aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 710, 4 priedas) ir (ar) informaciją apie ENTP (dalių), atsirandančių šalyje, eksportą tolimesniai apdorojimui (ENTP taisyklių 5 priedas) – šie duomenys teikiami AAA ne elektroninėmis priemonėmis. Tas pats pasakytina ir apie individualiai organizuojančių gaminių atliekų tvarkymą gamintojų ir (ar) importuotojų, Elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo įmonių ataskaitas ir jų priedus, ir kitus veiksmingai ūkio subjektų kontrolei RAAD reikalingus dokumentus.

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir keitimosi informacija problemų yra ne tik su AAA, bet ir kitomis institucijomis. Pavyzdžiui, dabar jau likviduota VAAT, teikusia išaiškinimus dėl teisės aktų nuostatų taikymo tik užklausimą pateikusiam RAAD, nors turėtų būti formuojama vieninga praktika visuose Departamentuose. Neišspręsti klausimai su valstybine mokesčių inspekcija (toliau – VMI) dėl informacijos apie juridinio asmens sumokėtą ekonominę sankciją gavimo, nes ekonominės baudos mokamos į VMI sąskaitą ir departamentas įplaukų nemato, nors privalo vykdyti tolesnę kontrolę. Departamentams tebėra aktualus klausimas, kaip nagrinėjančiam bylą pareigūnui operatyviai gauti informaciją apie juridinio asmens ankstesnius baustumus, nes tai tiesiogiai susiję su ekonominės sankcijos dydžio parinkimu ir kt.

Apie aukščiau minėtus klausimus Aplinkos ministerija buvo informuota dar 2015 m., tačiau iki šiol situacija nepasikeitusi.

Pasiūlymas:

Užtikrinti sklandų informacinės sistemos veikimą, kad kontroliuojančios institucijos vienoje vietoje galėtų realiuoju laiku matyti visus duomenis apie tikrinamą subjektą – leidimus, licencijas, veiklos ataskaitas, pranešimus, skundus dėl šio ūkio subjekto veiklos, anksčiau buvusių patikrinimų datas ir jų rezultatai, nustatytus pažeidimus, pažeidimų pašalinimą įrodančius dokumentus ir susijusią informaciją, baudų sumokėjimą įrodančius dokumentus, kitų kontroliuojančių subjektų pateiktą informaciją apie šio subjekto veiklos priežiūrą ir t. t.

3.6. Nepakankama atliekų vežimo kontrolė

Ne vieneri metai labai rimta problema įvardijama pavojingųjų atliekų vežimo kontrolė. Tačiau atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad jai vis dar skiriama nepakankamai dėmesio.

Kaip jau minėta ankstesniuose poskyriuose, tinkamai neveikiant informacinėms sistemoms, apsikeitimas duomenimis tarp kontroliuojančių institucijų neretai apsunkinamas arba ne toks operatyvus, kad būtų galima užkirsti kelią neteisėtiems veiksams. Pavyzdžiui, leidimus tarptautinių pavojingų atliekų išvežimui išduoda AAA, o išvežimų kontrolę atlieka RAAD. Apie tai, koks leidimas (kokiems srautams ir t. t.) išduotas, kiek kuris subjektas atliekų priėmė ir perdirbo / panaudojo – visą informaciją pirmiausia gauna AAA.

Kontrolė pagal Atliekų tvarkymo taisyklių XIV skyriaus nuostatas Departamentų vykdoma atliekant tiek planinius, tiek neplaninius patikrinimus. Atliekų perdavimo, vežimo ir sutvarkymo procese tikrinami atitinkami dokumentai – lydraščiai, kurie turi būti saugomi ir pas pirminį atliekų darytoją, ir pas vežėją, ir pas tvarkytoją. Paprastai tai būna dokumentų patikra vietoje.

Analizės metu nustatyta, kad pavojingųjų (ir ne tik) atliekų vežimo kontrolė vykdoma tikrinant atliekų pakrovimą vežimui vietoje ir tikrinant jau kelyje tarptautinių atliekų vežimui keliamų reikalavimų atitikimą reikalavimams (kelyje tikrinimai vykdomi su muitinės, kelių transporto pareigūnais). Tikrinant atliekų pakrovimą vežimui vietoje, taikomi neplaniniam patikrinimui nustatyti reikalavimai. Tačiau praktiškai nėra tikrinama, ar atliekos pasiekė galutinį tvarkytoją ir ar iš tikrųjų buvo sutvarkytos.

Tikrinant atliekų vežimui keliamų reikalavimų atitikimą kelyje, tokie patikrinimai vykdomi planuotai pagal 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo nustatytus reikalavimus, todėl neįtraukiami į Departamentų ūkio subjektų metinį patikrinimų planą.

Tačiau manytina, kad patikrinimų organizuojama nepakankamai. Pavyzdžiui, Šiaulių RAAD atliekų vežimo patikrinimus 2016 m. atliko neplanine tvarka – pernai atlikti 2 UAB „Bateris“ pavojingų atliekų siuntų išvežimo patikrinimai (2016 m. birželio 8 d. akto Nr. 162 (4.29 SD-PL), 2016 m. lapkričio 24 d. akto Nr. 293 (4.29 SD-PL)). Patikrinimo aktai užpildyti tvarkingai, pridėta vaizdinės medžiagos. Patikrinimų metu pažeidimų nenustatyta.

Kauno RAAD informavo, kad 2016 m. pavojingųjų atliekų vežimo kontrolė pagal Atliekų tvarkymo taisyklių XIV skyriaus nuostatas nebuvo įtraukta į metinius ūkio subjektų kontrolės planus, kurie atrenkami įvertinus Aplinkos ministerijos nustatytus metinius prioritetus ir metų veiklos plano priemones bei atlikus ūkio subjekto vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimą, todėl tokie patikrinimai nebuvo vykdomi.

Pažymėtina, kad 2017 m. numatyta tikrinti dar mažiau atliekų vežimų, nei 2016 m. Aplinkos ministerija nustatė, kad Utenos ir Šiaulių RAAD turėtų per metus patikrinti po 5 proc. atliekų vežimų, Vilniaus ir Kauno RAAD – po 3 proc. Šie skaičiais realiai yra labai maži – pavyzdžiui, iki 2017 m. spalio vidurio Utenos RAAD teritorijoje vyko 32 atliekų, už kurių sutvarkymą galima išrašyti pažymą, pervežimai, iš jų buvo patikrinti 4, t. y. net 12,5 proc. vietoje nustatytų 5.

Tokia situacija, kad Aplinkos ministerijos prioritetų plane numatyta patikrinti tokia mažą dalį nuo visų atliekų išvežimų, yra ydinga antikorupciniu požiūriu.

2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-974 aplinkos ministras patvirtino Atliekų tarpvalstybinių vežimų patikrinimų planą, kurio vykdytojais yra Departamentai. Šio plano pagrindu pavedama RAAD pareigūnams atlikti neplaninius patikrinimus kelyje, muitinės postuose (kartu su kitomis institucijomis – Valstybinės kelių transporto inspekcijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir teritorinės muitinės pareigūnais), o planinius patikrinimus (dokumentų patikra vietoje) – atliekų vežimą vykdančiuose objektuose. Tokie patikrinimai, kaip rodo RAAD praktika, yra labai efektyvūs ir jų metu nustatoma nemažai pažeidimų, tačiau labai imlūs žmogiškiesiems ir kitokiems resursams.

Norėdama pagerinti atliekų pervežimų kontrolės procesą, šiuo metu Aplinkos ministerija kuria dar vieną informacinę sistemą – įgyvendina projektą „Vieningos gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinės sistemos (GPAIS) sukūrimas“³⁷. Projekto tikslas – sukurti ir įdiegti funkcionalią, technologiškai patogią naudotojams, vieningą gaminių, pakuočių, atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos informacinę sistemą, kuri užtikrintų Valstybinio atliekų tvarkymo plano numatytų tikslų vykdymą ir įmonėse vykdomos apskaitos veiksmingą stebėseną, kontrolę ir planavimą. GPAIS yra skirta gaminių, pakuočių ir atliekų (GPA) apskaitos duomenų surinkimui, analizei ir kontrolei. Jos pagalba esą bus vykdoma atliekų susidarymo, tvarkymo, gaminių ir pakuotės tiekimo vidaus rinkai apskaita ir tvarkomi kiti GPA apskaitos duomenys, be to, GPAIS bus gamintojų ir importuotojų sąvadas. GPAIS funkcijos turėtų apimti ataskaitų ir kitų dokumentų pateikimo, ataskaitų tikrinimo, duomenų analizės ir apdorojimo bei kitus procesus. Planuojama, kad ši informacinė sistema leis stebėti atliekų gavimus, perdavimus einamuoju metu. Tikimasi, kad RAAD pareigūnai galės tiesiogiai stebėti įmonės vedamus atliekų apskaitos (atliekų gavimus, perdavimus, įmonėje laikomus atliekų kiekius) duomenis. Pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus įmonės atliekų tvarkymo bei susidarymo apskaitos ataskaitas teikia iki einamųjų metų vasario 10 dienos, teikiant duomenis už praėjusius metus. Siekiant įvertinti atliekų apskaitos žurnalo duomenis, tokia galimybė atsiranda tik atliekant įmonės planinį ar

³⁷ Projektą baigti planuojama 2018 m. I ketvirtį (aut. past.).

neplaninį patikrinimą. Kitu Atvejų RAAD pareigūnai neturi galimybių gauti atliekų apskaitos duomenų, t. y. kokie kiekiai yra gauti ir laikomi įmonės teritorijoje ir kt.

GPAIS kuriama tam, kad apskaitos subjektai negalėtų suvesti tokių duomenų, kurie, pavyzdžiui, prieštarautų turimam įmonės Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimui. Inspektoriams detali informacija apie įmonės atliekų apskaitą šiuo metu tampa prieinama tik jos patikrinimo metu. Numatoma, kad aplinkos apsaugos departamentų pareigūnai atliekų apskaitos duomenis galės matyti ir vertinti vos tik apskaitos subjektams juos suvedus į GPAIS. Duomenys bus apdorojami dar iki vizito patikrinimui įmonėje. Todėl bus lengviau užkirsti kelią pažeidimams, susijusiems su neteisėtu ar kitaip negalimu atliekų perdavimu.

Tačiau kalbinti Departamentų atstovai gana kritiškai vertina GPAIS ir jos galimybes. Remiantis dabartine situacija ir veiklos praktika, kai nė viena iš sukurtų net kelių informacinių sistemų tinkamai neveikia ir nesuteikia visapusiškų galimybių vienoje vietoje valdyti viso informacijos apie įmonę ir jos vykdomą atliekų tvarkymo veiklą, operatyviai keistis informacija su kitomis prižiūrinčiomis institucijomis, o įmonės ne visada laiku ir tinkamai vykdo atliekų apskaitą, netinkamai pildo dokumentaciją ir pan., manoma, kad GPAIS galimai padidins administracinę našta tiek pareigūnams, tiek verslo subjektams. Problemą padėtų spręsti transporto priemonėse jau įrengtų GPS sistemų duomenų panaudojimo atliekų vežimo kontrolei įteisinimas bei kontrolės keliuose ir pasienio ruožuose stiprinimas. Tačiau, kaip jau minėta kituose poskyriuose, trūksta žmogiškųjų išteklių.

Be to, pažymėtina, kad kuriant GPAIS siekiama, kad atliekų tvarkytojams nereikėtų naudotis keliomis informacinėmis sistemomis, o tik viena GPAIS.

Manytina, kad tokia situacija, kai tikrinama per mažai atliekų vežimų tiek Lietuvos Respublikos teritorijoje, tiek vykdant atliekų eksportą į kitas valstybes, sudaro sąlygas neobjektyviam elgesiui.

Pasiūlymai:

1) numatyti, kad būtų patikrinami visi atliekų, už kurių sutvarkymą galima išrašyti pažymą, pervežimai, arba nustatyti aiškius ir išsamius tikrintinų atliekų pervežimų pakrovimo ir iškrovimo vietose atrankos kriterijus.

2) Išsamiau reglamentuoti bendradarbiavimą su kitomis institucijomis ir veiksmų derinimą atliekant atliekų pervežimų patikrinimus, siekiant tinkamai įvertinti realią atliekų judėjimo situaciją.

3) Išsamiau reglamentuoti bendradarbiavimą su užsienio valstybių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiomis institucijomis.

4) Užtikrinti sklandžią informacinių sistemų veiklą, kad realiuoju laiku institucijos galėtų matyti visą efektyviai kontrolei užtikrinti būtiną informaciją.

3.7. Patikrinimo aktuose dažnai pasitaiko trūkumų

3.7.1. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme (AAVKĮ) numatyta, kad atlikęs juridinių asmenų veiklos patikrinimą, inspektorius privalo surašyti patikrinimo aktą, kuriame turi būti nurodoma patikrinimo rūšis ir patikrinimo tikslas, tikrintos veiklos rūšys ir tikrinti dokumentai. Patikrinimo akte turėtų būti pateikiama patikrinimo išvada, kurioje nurodoma, kad tikrintos įmonės veikla atitinka teisės aktų reikalavimus ir pažeidimų nenustatyta, arba nurodomi nustatyti konkrečių teisės aktų reikalavimų pažeidimai. Patikrinimo aktą pasirašo patikrinimą atlikęs inspektorius (ar inspektoriai) ir tikrintos įmonės atsakingas darbuotojas.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad galiojančiuose teisės aktuose nėra nustatyta detalesnių reikalavimų patikrinimo aktų turiniui. Analizuojant RAAD pateiktus patikrinimo aktus³⁸ nustatyta, kad skirtingų RAAD ir jų agentūrų pareigūnų įforminti atlikto tos pačios rūšies patikrinimo aktai skiriasi tiek apimtimi, tiek turiniu, tiek forma.

Įsakymo Nr. D1-145 23 punkte numatyta, kad planinio patikrinimo trukmė – 20 darbo dienų nuo patikrinimo pradžios, kai aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas prisistato tikrinamo ūkio subjekto atstovui. Kontrolę atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu planinio patikrinimo trukmė gali būti pratęsta, bet ne daugiau kaip 20 darbo dienų. Patikrinimas laikomas baigtu, kai surašomas patikrinimo aktas.

Praktika rodo, kad neretai dėl jau minėtų didelių darbo krūvių ir žmogiškųjų išteklių trūkumo, priklausomai nuo ūkio subjekto vykdomos veiklos sudėtingumo, planinio patikrinimo laikas numatomas nuo 2 iki 5 darbo dienų (be patikrinimo akto surašymo). Ūkio subjektams, turintiems TIPK leidimus, patikrinimams skiriama daugiausia darbo dienų, nes paprastai tokių ūkio subjektų veikla apima visas aplinkos apsaugos kontrolės sritis (atliekos, nuotekos, vanduo, aplinkos oro apsauga, ozono sluoksnį ardančios dujos, pakuotės ir kt.). Ūkio subjektams neturintiems aplinkosauginių leidimų patikrinimui skiriama 2 darbo dienos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, akivaizdu, kad per ganėtinai trumpą laiko tarpą sudėtinga visapusiškai įvertinti situaciją ir išvengti žmogiškojo faktoriaus nulemtų klaidų. Tiek šios analizės metu, tiek Aplinkos ministerijos ir pačių RAAD atliktų dokumentų patikrinimų metu nustatyta, kad jų pasitaiko ir nemažai.

3.7.2. AAVKĮ 15–16 straipsniuose nustatyta, kad tikrinamo fizinio ar juridinio asmens atstovo prašymus, skundus, paaiškinimus patikrinimą atliekantys RAAD agentūrų inspektoriai privalo įrašyti patikrinimo akte bei pateikti jį savo tiesioginiam vadovui. Kitų

³⁸ Kiekvieno RAAD buvo parašyta pateikti patikrinimo aktus ir su tais patikrinimais susijusią papildomą medžiagą už tam tikrą atsitiktinę tvarką nustatytą 2016 metų ketvirtį.

atvejų, kai privaloma tvarka patikrinimo aktas būtų pateikiamas susipažinti ar derinti vadovui, teisės aktuose nėra numatyta. Tokia situacija vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Per silpną RAAD pareigūnų kontrolę liudija ir Aplinkos ministerijos 2015 m., bei pačių RAAD 2016 m. nustatyti Departamentų surašytų patikrinimo aktų trūkumai. Aplinkos ministerijos Teisės ir personalo departamento Kontrolės skyrius pernai atliko visų aštuonių Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentų (Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Utenos ir Vilniaus) aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų veiklos, vykdamat ūkinės veiklos objektų (tarp jų – atliekas, pavojingas atliekas tvarkančių įmonių) kontrolę 2015 m., tarnybinius patikrinimus.

Patikrinimo metu pagrindinis dėmesys buvo skiriamas RAAD pareigūnų veiklos, vykdamat ūkinės veiklos objektų, atliekų tvarkymo reikalavimų kontrolę, rezultatams, t. y. reikalavimų, susijusių su objektų kontrole, objektų patikrinimo kokybe, poveikio priemonių taikymu ir kt., siekiant įvertinti, ar RAAD pareigūnai, vykdydami ūkinės veiklos objektų kontrolę, tarnybines pareigas vykdo tinkamai.

2 lentelė. 2015 m. RAAD atlikti patikrinimai

Eil. Nr.	Regiono aplinkos apsaugos departamentas	Pagal planą patikrino objektų	Atliko neplaninių patikrinimų	Nustatė aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimų/ iš jų atliekų tvarkymo	Baudų sk./EUR	Nustatyti atvejai/EUR, kai buvo padaryta aplinkai žala
1.	Alytaus RAAD	637	436	296 / 123	296 / 22 848	66 / 180 818
2.	Kauno RAAD	663	533	711 / 184	711 / 58 849	72 / 27 909
3.	Klaipėdos RAAD	1226	667	1 017 / 143	1017 / 66 817	41 / 52 105
4.	Marijampolės RAAD	416	161	539 / 178	539 / 28 744	38 / 211 157
5.	Panevėžio RAAD	638	1032	586 / 148	581 / 48 049	61 / 134 545
6.	Šiaulių RAAD	811	1112	741 / 232	741 / 57 258	89 / 24 243
7.	Utenos RAAD	690	438	903 / 97	832 / 38 201	96 / 60 080
8.	Vilniaus RAAD	832	1326	806 / 242	806 / 301 003	1 / 2 533

Iš visų RAAD atliktų Aplinkos ministerijos Kontrolės skyrius pasirinktinai patikrino 336 Kauno RAAD ir po 300 Šiaulių, Vilniaus ir Utenos RAAD pareigūnų surašytų ūkinės veiklos subjektų (tarp jų ir atliekas tvarkančių įmonių) patikrinimo aktų.

Pažymėtina, kad visuose RAAD nustatyta panašių trūkumų: nustatyta nemažai atvejų, kai patikrinimo aktai surašyti ant negaliojančios patikrinimo akto formos, patikrinimo aktuose nėra informacijos apie leidimuose nustatytas sąlygas, jų vykdymą, paskutinio patikrinimo datą ir rezultatus, anksčiau taikytas poveikio priemonės, nenurodytas patikrinimo tikslas, pasitaikė atvejų, kai patikrinimo aktuose nėra pateikta išvadų dėl patikrinimo rezultatų (nustatyti ar nenustatyti pažeidimai), nemažai atvejų, kai aktuose nenurodomas patikrinimo tikslas ir kt.; nustačius aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimus ne visada tinkamai kvalifikuoti pažeidimai, pritaikyti ne tie ATPK straipsniai, dalys arba visai netaikyta atsakomybė; nesilaikyta ATPK 30 straipsnio 1 d., ATPK 33 straipsnio, ATPK 260¹ str. 1 d. ir kitų teisės aktų reikalavimų, kas sudarė galimybes atsakingiems asmenims išvengti ATPK sankcijose numatytos atsakomybės. Aplinkos ministerijos kontrolės skyriaus specialistai atkreipė dėmesį, kad Vilniaus RAAD 2015 m. pernelyg dažnai keitėsi darbuotojai, o darbo krūviai ir jų rezultatai buvo labai netolygūs. Pavyzdžiui, nustatyta, kad Šalčininkų rajono agentūra, kurioje dirba tik 4 pareigūnai, išaiškino 357 aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimus, iš jų – 62 atliekų tvarkymo reikalavimų, t. y. du kartus daugiau nei 12 Vilniaus miesto agentūros pareigūnų, kurie išaiškino 147 pažeidimus, iš jų – 24 atliekų tvarkymo reikalavimų.

Atlikusi patikrinimą Aplinkos ministerija pateikė pasiūlymų dėl nustatytų pažeidimų pašalinimo ir pavedė Departamentams 2016 m. patiems atlikti savo vykdomų funkcijų kontrolinį patikrinimą. Šio pačių RAAD atlikto patikrinimo metu buvo nustatyta, kad ir 2016 m. nemaža dalis pažeidimų pasikartojo.

Pavyzdžiui, atlikęs patikrinimo aktų ir lydinčių dokumentų, surašytų 2016 m., analizę, Kauno RAAD nustatė, kad kai kuriuose patikrinimų aktuose užfiksuota nustatytų pažeidimų, bet pateiktoje išvadoje jie nenurodyti arba konkrečiai neįvardinti arba atvirksčiai, patikrinimo akte nurodyta, pavyzdžiui, kad „atliekų apskaita vedama, žurnalas pildomas, ataskaita pateikta laiku“, o išvadosse fiksuojamas pažeidimas – „ne visos atliekos įtraukiamos į apskaitą“; nustačius pažeidimų nėra duomenų apie skirtą privalomąjį nurodymą, surašytą ATP protokolą; patikrinimo aktai nepasirašyti arba pasirašyti ne tų asmenų, kurie dalyvavo patikrinime; pažeista planinio patikrinimo trukmė (buvo numatyta pradėti 2016-11-11, pradėta 2016-11-28, o patikrinimo aktas surašytas 2016-12-30); surašytas ATP protokolas, nubausta, bet neduotas privalomasis nurodymas nutraukti veiklą; administracinis nurodymas duodamas be pagrindo, pažeidimas netinkamai kvalifikuojamas; nenurodomos nustatytų baudų ribos; atsakomybėn traukiamas ne tas asmuo, kuris padarė pažeidimą ir kt. Panašių atvejų nustatyta ir kituose Departamentuose.

Analizės metu taip pat nustatyta, kad ne visuose patikrinimo aktuose pateikiama išvada apie nustatytus / nenustatytus pažeidimus. Pasitaiko atvejų, kad patikrinimo akte konstatuojami tam tikri faktai – pavyzdžiui, aprašoma įmonės veikla, nurodoma kada išduoti ir tikslinti TIPK, Taršos leidimai, nurodoma, kas buvo tikrinta ir pan., tačiau išvados nepateikiama, bet prie patikrinimo akto pridedamas surašytas protokolai dėl nustatytų tam tikrų aplinkosauginių reikalavimų pažeidimų.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienuose patikrinimų aktuose nurodoma, kada ir kokios rūšies buvo atlikti šios įmonės patikrinimai prieš tai, ar buvo nustatyta pažeidimų, kas akivaizdžiai palengvina kontrolę, tikrinant ar ne per dažnai tikrinamas tam tikras ūkio subjektas, pvz., Utenos RAAD Utenos agentūros 2016 m. kovo 4 d. patikrinimo aktas Nr. (11-KD)-21. Tačiau daugumoje peržiūrėtų patikrinimo aktų tokių duomenų nepateikiama.

Prie kai kurių patikrinimo aktų, ypač neplaninių, pridėtos nuotraukos, kuriose užfiksuotas / neužfiksuotas pažeidimas, apie kurį RAAD gavo pranešimą. Pavyzdžiui, Kauno RAAD Kauno agentūros 2016 m. rugsėjo 29 d. pagal skundą atlikto neplaninio patikrinimo aktas Nr. KP-239 surašytas labai išsamiai, pridėtos nuotraukose užfiksuotos miške neteisėtai išpiltos statybinės atliekos, detalai aprašyta papildomi atlikti veiksmai, patikrinti dokumentai.

Tvarkingai ir išsamiai, pateikiant papildomą informaciją bei užfiksuotos situacijos nuotraukas, užpildytas ir Šiaulių RAAD Mokesčių ir atliekų kontrolės skyriaus patikrinimo aktas Nr. 15536088.

Priešingai, pavyzdžiui, Kauno RAAD Kauno agentūros taip pat pagal skundą atlikto neplaninio patikrinimo 2016 m. rugpjūčio 2 d. patikrinimo akte Nr. KP-166 nurodyta tik, kad „Pranešimas nepasitvirtino“. Manytina, kad patikrinimo akte turėtų būti pateikta daugiau informacijos apie RAAD pareigūno atliktus veiksmus – kada, koku būdu gautas pranešimas, kada nuvykta į įvykio vietą, kokia teritorija apžiūrėta, ar bendrauta papildomai su įmonės, dėl kurios galimai neteisėtos veiklos pateiktas skundas, atstovais, esama situacija turėtų būti užfiksuota vaizdą fiksuojančiomis priemonėmis ir pan. Patikrinimo akte nuodyta, kad patikrinimas atliktas dalyvaujant juridinio asmens atstovui, tačiau patikrinimo akte nėra atitinkamų parašų ir pan.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 28 d. įsakymo „Dėl Juridinių asmenų padarytų aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų protokolų, nutarimų ir kitų dokumentų surašymo bei pažeidimo bylų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ Nr. D1-813 17 punkte numatyta, kad protokolai gali būti atspausdinti ar surašyti ranka ant atspausdinto blanko. Šio įsakymo 23 punkte nurodyta, kad nutarimo skirti ekonominę sankciją negalima surašyti ranka ir negalima taisyti.

Tačiau analizuojant RAAD pateiktus dokumentus nustatyta, kad Šiaulių RAAD 2016 m. birželio 14 d. administracinio teisės pažeidimo protokolas Nr. 16 ir administracinis nurodymas sumokėti 144 eurų baudą surašyti ranka.

Taip pat pažymėtina, kad Šiaulių RAAD direktoriaus 2017 m. kovo 22 d. įsakyme „Dėl juridinių asmenų padarytų aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų protokolų, nutarimų ir kitų dokumentų surašymo bei pažeidimo bylų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ Nr. V-130 15 punkte numatyta, kad „Protokolo negalima surašyti ranka“. Taigi, ši nuostata nėra suderinta su aukščiau minėto aplinkos ministro įsakymo nuostatomis.

3.7.3. AAVKĮ taip pat numatyta, kad patikrinimą atlikęs aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas vieną patikrinimo akto egzempliorių įteikia asmeniui, kurio veikla tikrinama, arba juridinio asmens atstovui, kitą ne vėliau kaip per 3 darbo dienas užregistruoja patikrinimų žurnale. Kai juridinio asmens atstovas patikrinime nedalyvauja, patikrinimo aktas paštu išsiunčiamas juridiniam asmeniui arba pasirašytinai perduodamas jo atstovui.

Šios korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad kai kuriuose RAAD, pavyzdžiui, Šiaulių, Utenos, patikrinimo aktų registracijos žurnalai yra popieriniai, šiek tiek skiriasi pildomų duomenų forma. Juose ranka daromi trumpi įrašai, nurodant patikrinimo akto surašymo datą ir numerį, tikrinto objekto pavadinimą, patikrinimo pobūdį, patikrinimo aktą surašiusio pareigūno duomenis. Nustačius pažeidimų ir surašius privalomąjį nurodymą, pažeidimo protokolą įrašas apie tai žurnale neretai padaromas vėliau, nurodant privalomojo nurodymo surašymo datą ir numerį, pateikto nurodymo terminus, paskirtas nuobaudas, darant žymas apie nurodymų pratęsimą, atžymas apie privalomojo nurodymo įvykdymą (data, objekto pranešimas apie įvykdymą). Kai šie duomenys pildomi ranka ir skirtinguose žurnalo vietose, puslapiuose, ne visada paprasta greitai susieti duomenis, su kuriuo patikrinimu jie yra susiję. Be to, nustatyta, kad įrašai ne visada atliekami tvarkingai ir išsamiai, suvedant visus teisės aktų tvarka numatytus duomenis.

STT nuomone, efektyvesnei kontrolei užtikrinti ir pačių inspektorių darbo patogumui patikrinimų aktų, protokolų ir susijusių dokumentų registracijos žurnalai turėtų būti elektroniniai.

Pasiūlymai:

- 1) Nustatyti detalesnius reikalavimų patikrinimo aktų turiniui.*
- 2) Išsamiau reglamentuoti atvejus, kada pareigūnas turi derinti patikrinimo akto turinį su tiesioginiu vadovu.*
- 3) Numatyti papildomas priemones, siekiant išvengti nustatytų pažeidimų pasikartojimo ateityje, tarp jų – reguliarius pareigūnų kvalifikacijos kėlimo mokymus.*

4) *Užtikrinti, kad patikrinimų aktu, privalomųjų nurodymų, protokolų ir susijusių dokumentų registracijos žurnalai turėtų būti elektroniniai.*

3.8. Ne visada surašomi patikrinimo aktai

2012 m. STT atliktos korupcijos rizikos analizės Vilniaus RAAD veiklos srityse metu nustatyta, kad tikrindami fizinių asmenų veiklą, Departamentų inspektoriai ne visada surašydavo patikrinimo aktus.

Atliekant korupcijos rizikos analizę Utenos, Šiaulių, Kauno ir Vilniaus RAAD veiklos srityje organizuojant ir vykdant atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinę priežiūrą ir kontrolę 2016 metais, taip pat nustatyta, kad galiojantis teisinis reglamentavimas vis dar sudaro sąlygas tam tikrais atvejais nesurašyti patikrinimo akto.

Pavyzdžiui, tam tikrais atvejais tikrinant fizinių asmenų veiklą gali būti nesurašomas patikrinimo aktas. Pagal AAVKĮ 15 straipsnio 4 punkto reikalavimus tikrindamas fizinio asmens veiklą, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas privalo, *jei reikia*, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka bei atvejais surašyti protokolą, aktą ar kitą dokumentą, fiksuojantį pažeidimą ar patį patikrinimo faktą <...>. Tai yra pareigūnui suteikta diskrecija spręsti, surašyti patikrinimo aktą arba jo nerašyti.

Praktika rodo, kad RAAD pareigūnai nesurašo patikrinimo akto, jeigu gautas pranešimas, skundas nepasitvirtina arba, jeigu pasitvirtina, tačiau nenustatoma kaltininkų. Tačiau toks atvejis nėra aptartas minėtame įstatyme ar kituose teisės aktuose.

STT nuomone, teisės aktuose nustatyta pernelyg plati diskrecija pareigūnui pačiam spręsti, surašyti patikrinimo aktą ar ne, sukuria sąlygas galimai korupcijai pasireikšti, nes nesurašius patikrinimo akto nėra aišku, ar pareigūnas iš tikrųjų tikrino objektą, ar nustatė / nenustatė pažeidimų ir pan.

Pasiūlymas:

Siekiant sumažinti piktnaudžiavimo ar korupcijos pasireiškimo tikimybę, patikslinti patikrinimų atlikimą reglamentuojančius teisės aktus, numatant, kokiais atvejais patikrinimo aktas gali būti nesurašomas, ir numatyti, kokia kita forma tokiu atveju turėtų būti įforminamas toks patikrinimas.

4. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI DUODANT PRIVALOMUOSIUS NURODYMUS IR TAIKANT ADMINISTRACINĘ ATSAKOMYBĘ

4.1. Privalomojo nurodymo davimo prevenciniais tikslais kriterijai nėra pakankamai reglamentuoti

2012 m. STT atliktos korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad AAVKĮ 12 straipsnis suteikia teisę vyriausiesiems ir vyresniesiems aplinkos apsaugos inspektoriams duoti privalomąjį nurodymą. AAVKĮ 18 straipsnyje nustatyti privalomojo nurodymo davimo atvejai. AAVKĮ 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad privalomasis nurodymas duodamas, kai *yra grėsmė, kad bus pažeisti* aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimai ir (arba) kai dėl fizinių ar juridinių asmenų veiksmų ar neveikimo *gali būti padaryta žala* aplinkai, siekiant tokių pažeidimų ir (arba) žalos aplinkai išvengti ar ją sumažinti. Formuluoję „*aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimai*“ apima labai daug reikalavimų, kurių nevykdant (ar netinkamai vykdant) gali būti padaryta žala aplinkai.

Šios korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad, įgyvendinant šią nuostatą, sprendimą vienasmeniškai priima RAAD pareigūnas. Tačiau turint omeny, kad didžiosios dalies ūkio subjektų veikla kelia grėsmę aplinkai ir yra galimybė, kad bus pažeisti kurie nors aplinkos apsaugą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimai, ši nuostata sukuria pernelyg plačią diskreciją bei interpretavimo galimybę taikant privalomąjį nurodymą prevenciniais tikslais.

Šios privalomojo nurodymo davimo sąlygos taikymo išsamiau nedetalizuoja ir galiojantis teisinis reglamentavimas. Aplinkos apsaugos įstatymo 1 straipsnio 32 punkte nustatyta, kad neišvengiama (reali) žalos aplinkai grėsmė – pakankama (reali) tikimybė, kad artimoje ateityje bus padaryta žala aplinkai. Įvertinus AAVKĮ nustatytos sąlygos kaip ir formuluojęs „pakankamai realios tikimybės, kad artimoje ateityje bus padaryta žala aplinkai“ nekonkretumą ir galimybę jas plačiai interpretuoti, galima teigti, kad RAAD inspektoriams suteikta pernelyg plati diskrecija prevencijos tikslais taikyti privalomąjį nurodymą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, tokia situacija vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

Išsamiau reglamentuoti privalomojo nurodymo davimo prevenciniais tikslais sąlygas ir kriterijus.

4.2. Per plati diskrecija nustatant privalomojo nurodymo įvykdymo terminus

AAVKĮ 21 ir 22 straipsniuose nustatyti privalomojo nurodymo vykdymo terminai. AAVKĮ 21 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad privalomojo nurodymo vykdymo terminus, ne ilgesnius kaip 2 mėnesiai, nustato privalomąjį nurodymą duodantis aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas pagal tai, koks laikotarpis, atsižvelgiant į objektyvias aplinkybes, yra reikalingas privalomajame nurodyme nustatytiems reikalavimams įgyvendinti. Privalomąjį nurodymą davęs pareigūnas taip pat gali pratęsti privalomojo nurodymo terminus ne ilgiau kaip dar 2 mėnesiams. Kad privalomojo nurodymo įvykdymo terminas būtų pratęstas, rašytinis prašymas privalomąjį nurodymą davusiam pareigūnui turi būti pateiktas ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos.

AAVKĮ 21 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ilgesnius privalomojo nurodymo įvykdymo terminus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas gali nustatyti suderinęs su savo tiesioginiu vadovu.

Pažymėtina, kad galiojančiuose teisės aktuose nėra išsamiau reglamentuota, kokiais kriterijais remiantis, atsižvelgiant į kokias aplinkybes gali būti parenkamas ilgesnis terminas.

Taip pat galiojančiuose teisės aktuose nėra numatyta, koks gali būti trumpiausias privalomojo nurodymo davimo terminas.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad praktikoje taikydami aukščiau minėtas nuostatas, Departamentų pareigūnai duodamuose privalomuosiuose nurodymuose nustato labai įvairius terminus – nuo vos kelių valandų ar parų iki maždaug vienerių metų.

Pavyzdžiui, Kauno RAAD Kaišiadorių rajono agentūros aplinkos apsaugos inspektoriai 2016 m. liepos 29 d. davė privalomąjį nurodymą, kurio įvykdymo terminą nustatė vieniems metams, „atsižvelgdami į tai, kad buvo neteisėtai sunaikinti kraštovaizdžio kompleksai ir objektai, yra reikalinga vykdyti upelio vagos atkarpos atkūrimo priemonių planą, įvertinę Atkūrimo priemonių plane aplinkos atkūrimo priemonės įgyvendinimo kaštus, sėkmės tikimybę, kaip priemonės padės išvengti žalos ateityje ir žalos, kurią gali sukelti minėtos priemonės įgyvendinimas, taip pat laikotarpis, per kurį bus faktiškai atkurta pažeista aplinka“.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas duodamas privalomąjį nurodymą bei atsižvelgdamas į privalomojo nurodymo davimo atvejį, padarytą aplinkos apsaugos pažeidimą bei į kilusią ar gresiančią kilti žalą, jame gali nurodyti, kad privalomojo nurodymo gavėjas šį privalomąjį nurodymą privalo įvykdyti nedelsiant, arba, pavyzdžiui, iki tos pačios dienos 24.00 val.

Pavyzdžiui, Kauno RAAD Kauno agentūros pareigūnai 2016 m. rugsėjo 1 d. UAB „Super Montes“ surašė privalomąjį nurodymą Nr. 33, įpareigojantį nuo 2016 m. rugsėjo 5 d.

nutraukti atliekų priėmimą UAB „Super Montes“ Dievogalos k., Alšėnų sen., Kauno r. neturint galiojančio taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo.

Kitas Kauno RAAD Kauno agentūros inspektorius surašė 2016 m. rugsėjo 1 d. privalomąjį nurodymą Nr. 34 VŠĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centrui, įpareigodamas nutraukti Komunalinių atliekų mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginio biologinio atliekų apdorojimo procesą *iki* 2016 m. rugsėjo 5 d., nes įrenginys neatitinka išduotuose leidimuose nustatytų technologinio proceso nuostatų ir aplinkinių rajonų gyventojai skundžiasi nemaloniais kvapais.

Išanalizavus Departamentų pateiktus dokumentus nustatyta, kad privalomuosiuose nurodymuose paprastai nėra išsamiau argumentuojama, kokiais kriterijais remiantis buvo nustatytas būtent toks ilgesnis ar trumpesnis terminas.

STT nuomone, esant labai plačiam AAVKĮ 18 straipsnyje įtvirtintų pagrindų turiniui ir privalomųjų nurodymų taikymo apimčiai, teisės aktuose nenustačius trumpiausio privalomojo nurodymo termino ir detaliau nereglementavus AAVKĮ 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų objektyviųjų aplinkybių, kurias įvertinus būtų priimamas sprendimas, inspektoriams suteikta pernelyg plati diskrecija vienasmeniškai priimti sprendimą.

Pažymėtina, kad teisės aktuose nėra nustatytas terminas apskūsti labai trumpą privalomųjų nurodymų terminą.

Situacija, kai teisės aktuose nėra nustatytas privalomojo nurodymo vykdymo trumpiausias terminas, nenustatytos objektyvios aplinkybės, vertintinos skiriant terminą nurodymą vykdyti, ar jų pavyzdinis sąrašas, nenustatytas reikalavimas Agentūros vadovui susipažinti su inspektoriaus duotais privalomais nurodymais, yra ydinga dėl galimybės pasielgti neobjektyviai.

Pasiūlymai:

1) Detaliau reglamentuoti privalomųjų nurodymų terminus už atskirus nustatytus pažeidimus, kartu patikslinant objektyviųjų aplinkybių, kuriomis remiantis inspektoriai priimtų sprendimą, sąvoką. Parengti pavyzdinių aplinkybių sąrašą ir jų išaiškinimą, reikalingą privalomojo nurodymo vykdymo terminui nustatyti.

2) Detalizavus privalomųjų nurodymų terminus nustatyti, kad trumpesnius ar ilgesnius terminus inspektorius skirtų suderinęs su vadovu.

3) Detalizuoti trumpiausių galimų privalomųjų nurodymų apskundimo tvarką.

4.3. Nepakankamai reglamentuotas kenksmingos veiklos stabdymo mechanizmas

AAVKĮ 25 straipsnyje numatyti aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymo pagrindai, kada aplinkai kenksmingą veiklą galima sustabdyti: 1) jei fizinis ar juridinis asmuo neįvykdė pakartotinai duoto privalomojo nurodymo dėl to paties aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių

naudojimą reglamentuojančio įstatymo ar kito teisės akto pažeidimo pašalinimo; 2) jei dėl fizinio ar juridinio asmens vykdomo vandens, aplinkos oro, žemės ar kitų aplinkos komponentų teršimo masiškai žūsta gyvūnai ar augalai³⁹; 3) jei fizinis ar juridinis asmuo teršia aplinkos orą, žemę, vandenį ir tai kelia tiesioginį pavojų žmonių sveikatai ar gyvybei⁴⁰.

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nėra detaliau reglamentuojama, kaip turėtų būti įvertinamos AAVKĮ 25 straipsnio 2 ir 3 punktuose numatytos aplinkybės ir priimamas sprendimas sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą. Taip pat nėra nustatytos tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir veiksmų derinimo gairės, RAAD pareigūnų konkretus vaidmuo ir veiksmai derinimo procese, sprendimų priėmimo mechanizmas, jo kontrolė ir kt.

AAVKĮ 39 straipsnyje numatyta, kad „Draudžiama sustabdyti aplinkai kenksmingą⁴¹ veiklą, jei toks veiklos sustabdymas galėtų sukelti visuomenės interesams didesnę žalą nei veiklos tęsimas“.

Atkreiptinas dėmesys, kad nei AAVKĮ, nei įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nėra nustatytos tikslesnės draudimo stabdyti veiklą sąlygos, nereglamentuotas tokio sprendimo priėmimo ir jo teisėtumo kontrolės mechanizmas, apskundimo tvarka ir pan.

Nei AAVKĮ, nei konkrečiai šioje nuostatoje nėra pakankamai išsamiai apibrėžtas ir veiklos kenksmingumo aplinkai turinys, kenksmingumo įvertinimo mechanizmas. Be to, aukščiau minėtų straipsnių nuostatos siejamos su padarinių kilimu, bet ne su veiklos pavojingumu iš esmės. Pavyzdžiui, Pavojingų atliekų tvarkytojai, vykdydami su padidintos rizikos šaltiniu siejamą veiklą, esamuju laiku gali kenksmingos veiklos (kaip ji apibrėžta AAVKĮ 2 straipsnio 1 dalyje, t. y., sietinos jau su pasekmėmis, žala) dar nevykdyti, tačiau, jei ūkio subjektas neturi galiojančio banko garanto ar bendrosios civilinės atsakomybės draudimo ir toliau aktyviai kaupia pavojingas atliekas, akivaizdu, kad tokios veiklos *pavojingumas* ir rizikingumas stipriai didėja, o bankroto atveju nebus už kokias lėšas sukauptų atliekų sutvarkyti – ši našta gali tekti valstybei.

Departamentai pastebi, kad tokių atvejų jų praktikoje daugėja. Atliekų tvarkymo įstatymo 4 str. 11 d. pagrindu, numatančiu, kad pavojingąsias atliekas surenkančios, vežančios, šalinančios ar naudojančios įmonės apdraudžia savo civilinę atsakomybę už žalą, kuri, vykdam

³⁹AAVKĮ 2 str. 5 d. nurodyta, kad „Augalų ar gyvūnų masinis žuvimas – staigus arba laipsniškas augalų ar gyvūnų individų ar populiacijų skaičiaus sumažėjimas, dėl kurio gali būti pažeista ekologinė pusiausvyra ar grėsti augalų ar gyvūnų populiacijų visiškas išnykimas, atsiradęs dėl fizinių ar juridinių asmenų vykdomos aplinkai kenksmingos veiklos“.

⁴⁰AAVKĮ 2 str. 6 d. numatyta, kad „Ekologinis įvykis – aplinkos oro, vandens, dirvožemio, grunto užteršimas cheminėmis, biologinėmis ir radioaktyviosiomis medžiagomis arba kitoks aplinkai padarytas poveikis“.

⁴¹AAVKĮ 2 str. 1 d. 1. nustatyta, kad „Aplinkai kenksminga veikla – fizinių ar juridinių asmenų konkreti veikla, kuri daro neigiamą poveikį aplinkai, viršijantį teisės aktų nustatytus aplinkos apsaugos normatyvus ar standartus“.

tokią veiklą, gali būti padaryta tretiesiems asmenims ir (ar) jų turtui bei aplinkai. Paaikškėjo, kad ūkio subjektai pateikia RAAD civilinės atsakomybės draudimus, tačiau, vis dažniau nustatoma, kad subjektai būna neįmokėję įmokų, kai jos išdėstomos dalimis, ir netrukus draudimo liudijimai tiesiog netenka galios. Draudiminio įvykio atveju tokie draudimo polisai būtų niekiniai. Šiuo metu galiojantys teisės aktai nenumato tokių atvejų patikrinimo ir jų prevencijos mechanizmo.

Atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad „Pavojingas atliekas naudojanti ar šalinanti įmonė bei įmonė, naudojanti ar šalinanti nepavojingas atliekas, kurių sąrašą nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, turi būti sudariusi laidavimo draudimo sutartį ar turėti banko garantiją, užtikrinančią atliekų naudojimo ar šalinimo veiklos nutraukimo plane numatytų priemonių finansavimą įmonės bankroto ar kitu atveju, kai įmonė privalo nutraukti atliekų naudojimo ar šalinimo veiklą ir neturi sukaupusi tam reikalingų lėšų. Dokumentai, patvirtinantys laidavimo draudimo sutarties sudarymą ar banko garantijos suteikimą, pateikiami kartu su atliekų naudojimo ar šalinimo veiklos nutraukimo planu Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.“

RAAD praktika rodo, kad laidavimo draudimo sutartyse ar garantijose nurodytos sumos dažnai neužtikrina, kad jų pakaks sutvarkyti atliekoms įmonės bankroto atveju. Bankroto administratoriai⁴² dažnu atveju neturi lėšų sutvarkyti atliekoms – tiek pavojingoms, tiek nepavojingoms. Nepavojingų atliekų tvarkymo kaštai kai kuriais atvejais net didesni už pavojingų atliekų, todėl labai svarbu, kad atliekų tvarkytojai turėtų finansinį garantą bankroto atveju ne tik pavojingų, bet ir visų nepavojingų atliekų sutvarkymui. Svarstyтина įdiegti papildomus saugiklius dėl Atliekų tvarkymo veiklos nutraukimo plane nurodomų atliekų sutvarkymo įkainių dydžių. Turimos omenyje visos nepavojingos atliekos, o ne šiuo metu straipsnyje paminėtas tik jų ribotas sąrašas, nustatomas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos. Be to, nėra vieningos praktikos įmonių bankrotų atveju regionų aplinkos apsaugos departamentuose organizuojant atliekų sutvarkymą. Galiojančiuose teisės aktuose nėra aiškių ir greitų procedūrų, kaip valstybė galėtų nusavinti atliekas ar disponuoti jomis, siekiant išvengti neigiamo poveikio aplinkai jas perpakuoti ar net priduoti atliekas tvarkančioms įmonėms – atliekų

⁴² Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad aplinkos ministro 2015 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. D 1-294 patvirtintame Atliekų naudojimo ar šalinimo veiklos nutraukimo plano rengimo, derinimo ir įgyvendinimo tvarkos apraše, kuris taikomas įmonėms, naudojančioms ar šalinančioms atliekas, nepamėtas bankroto administratoriaus institutas ir jo pareigos atliekų sutvarkymo užtikrinimo aspektu įmonės bankroto atveju. Pagal Įmonių bankroto įstatymo 31 straipsnio 5 punktą bankroto administratoriui likviduojant bankrutavusią įmonę numatyta pareiga sutvarkyti atliekas, užterštą dirvožemį ir gruntą, tačiau Atliekų tvarkymo veiklos nutraukimo plano rengimo, derinimo ir įgyvendinimo tvarkos apraše kalbama tik apie įmonės vadovo pareigą ir RAAD, bankroto administratorius nefigūruoja. Praktikoje RAAD dažnai susiduria su problema, kad administruojant bankroto atveju administratoriai nuolat keičiasi, kas vilkina procesą. Todėl pažymėtina, kad Aprašas turėtų būti suderintas su įstatymu ir apraše turėtų figūruoti visi atsakingi už atliekų tvarkymo veiklos nutraukimo plane numatytų priemonių įgyvendinimą subjektai.

nusavinimo procedūros vyksta teismine tvarka, kas gali užtrukti metus ir ilgiau. Laboratorijų ar atliekų tvarkytojų samdymas, viešųjų konkursų skelbimas taip pat užtrunka kelis mėnesius.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad turėtų būti numatyti aiškūs pagrindai savalaikiam veiklos sustabdymui dėl veiklos pavojingumo, siekiant išvengti neigiamų pasekmių – kenksmingumo.

RAAD informavo, kad analizuojamuoju laikotarpiu, nei ankstesniais metais AAVKĮ 39 straipsnis nebuvo taikomas, nes praktikoje būtų iškilę aukščiau minėti klausimai.

Tokia situacija yra ydinga antikorupciniu požiūriu.

Pasiūlymai:

Svarstyti galimybę įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatyti tikslesnes aplinkai kenksmingos veiklos stabdymo ir tokios veiklos nestabdymo sąlygas, įvertinant ne tik veiklos kenksmingumą, bei ir pavojingumą, nustatyti konkretų sprendimų priėmimo ir jo kontrolės mechanizmą.

4.4. Per plati diskrecija sprendžiant pažeidimo priskyrimo mažareikšmiam klausimą

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015-04-20 įsakymo „Dėl kriterijų, pagal kuriuos pažeidimai priskiriami mažareikšmiams, nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. D1-322 (toliau – Aprašas Nr. D1-322) 8 punkte išvardinti kriterijai, kuriems esant – pažymėtina, kad visiems be išimties – subjekto padarytas pažeidimas gali būti priskiriamas mažareikšmiams⁴³.

Šio aprašo 6 punkte numatyta, kad tais atvejais, kai mažareikšmio teisės aktų reikalavimų pažeidimo nedelsiant ištaisyti negalima patikrinimą atliekančio pareigūno, kito valstybės tarnautojo ar darbuotojo akivaizdoje, ūkio subjektui pateikiamas rašytinis nurodymas pašalinti mažareikšmį teisės aktų reikalavimų pažeidimą <...> ir nustatomas ne ilgesnis kaip 5 dienų terminas pažeidimui pašalinti. Šis terminas gali būti pratęstas vieną kartą ne ilgesniam kaip 5 dienų laikotarpiui. Rašytiniu nurodymu nustatomas terminas pašalinti mažareikšmį pažeidimą negali būti ilgesnis už ūkio subjekto planinio ar neplaninio patikrinimo trukmę.

⁴³ 8.1. pažeidimu nepadaryta žala aplinkai arba padaryta žala, kuri pašalinama per patikrinimo laiką;

8.2. pažeidimas padarytas netyčiais veiksmais;

8.3. pažeidimas neturi nukentėjusios šalies teisėms ir teisėtiems interesams didelės reikšmės;

8.4. pažeidimas nesusijęs su aplinkosauginių mokesčių nesumokėjimu (nedeklaravimu, neteisingu deklaravimu, taršos neapskaitymu, deklaravimo vėlavimu ar pan.);

8.5. pažeidimas nėra trunkamasis arba nors ir yra trunkamasis, tačiau jis nesukėlė didelio visuomenės nepasitenkinimo. Jei dėl trunkamojo pažeidimo gautas daugiau negu vienas pagrįstas skundas ar pareiškimas per einamuosius metus, tokio pažeidimo negalima laikyti mažareikšmiu. Mažareikšmiu pažeidimu taip pat gali būti laikomas smulkus procedūrinis pažeidimas, kuris nesukėlė žalos konkrečia teisės norma saugomoms vertybėms (valstybės valdymo tvarkai, finansų sistemai ir pan.) arba ta žala yra labai nedidelė.

Šios nuostatos yra perkeltos į Departamentų direktoriaus patvirtintus Kriterijų, pagal kuriuos pažeidimai priskiriami mažareikšmiams, nustatymo tvarkos aprašus.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš privalomų teisės aktų reikalavimų nesilaikymo ar netinkamo valdymo faktų pripažinimo mažareikšmiais kriterijų yra tai, kad mažareikšmiu pažeidimu išvis nepadaryta žala aplinkai arba padaryta žala, kuri pašalinama patikrinimo metu, t. y. gali būti nedelsiant ištaisyta patikrinimą atliekančio pareigūno akivaizdoje. Vertinant aukščiau minėtas nuostatas lingvistiniu ir loginiu metodais, manytina, kad mažareikšmis pažeidimas gali ir turi būti pašalintas nedelsiant ar per labai trumpą laiką. Todėl Apraše Nr. D1-322 nustatytas 5 dienų terminas su galimybe jį pratęsti dar 5 dienoms atskirais atvejais gali būti per ilgas. Be to, pažymėtina, kad analizuojamame teisės akte nėra detalizuota, kaip turėtų būti skaičiuojamas šis terminas – darbo ar kalendorinėmis dienomis.

Taip pat nėra pakankamai aiškios Aprašo Nr. D1-322 8.5 punkto sąlygų nustatymo ir taikymo kriterijai, vertinant visuomenės nepasitenkinimo lygį.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad tokia situacija suteikia pareigūnui pernelyg plačią diskreciją vienasmeniškai priimti sprendimą dėl pažeidimo pripažinimo mažareikšmiu ir termino jam pašalinti nustatymo.

Pasiūlymas:

Numatyti, kad sprendimas pratęsti mažareikšmiu pripažinto pažeidimo pašalinimo terminą būtų derinamas su pažeidimą mažareikšmiu pripažinusio RAAD pareigūno vadovu.

4.5. Nepakankamai reglamentuota žalos aplinkai nustatymo ir atlyginimo tvarka

Žalos aplinkai prevencija ir atlyginimas (ištaisymas) yra viena iš svarbiausių teisinės aplinkos apsaugos priemonių, todėl teisės aktuose turi būti įtvirtinta aiški žalos, padarytos aplinkai, atlyginimo ir išieškojimo tvarka. Tačiau korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad šioje srityje taip pat esama teisinio reglamentavimo spragų, dėl kurių egzistuoja galimybė pasireikšti korupcijai.

Aplinkos apsaugą reglamentuojančiuose įstatymuose numatyta, kad fiziniai ir juridiniai asmenys privalo vykdyti veiklą, eksploatuoti įrenginį (jo dalį, kelis įrenginius ar jų dalis), laikydamiesi visų atitinkamų taršos prevencijos priemonių; taikydami geriausius prieinamus gamybos būdus, užtikrindami atliekų prevenciją, o jeigu atliekos susidaro, – užtikrinti, kad jos būtų perdirbtos, kitaip panaudotos ar pašalintos ir kt.

Esant neišvengiamai (realiai) žalos aplinkai grėsmei, ūkio subjektas, dėl kurio veiksmų kilo ši grėsmė, privalo nedelsdamas imtis visų būtinų žalos aplinkai prevencijos priemonių. Jeigu neišvengiama (reali) žalos aplinkai grėsmė nepašalinama, nepaisant ūkio subjekto taikytų žalos

aplinkai prevencijos priemonių, ūkio subjektas nedelsdamas privalo apie tai informuoti Aplinkos ministeriją arba jos įgaliotą instituciją aplinkos ministro nustatyta tvarka.

Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnyje nustatyta, kad žalos aplinkai prevencijos priemonių, taip pat veiksmų, užtikrinančių teršalų ir (arba) kitokių darančių žalą aplinkai veiksnių skubią kontrolę, sulaikymą, pašalinimą ar kitokią valdymą siekiant sumažinti ar išvengti didesnės žalos aplinkai ir neigiamo poveikio žmonių sveikatai ar tolesnio aplinkos elementų funkcijų pablogėjimo, vykdymo tvarką nustato aplinkos ministras. Aplinkos atkūrimo priemonės vykdomos tik turint Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos išankstinį pritarimą. Aplinkos atkūrimo priemonių parinkimo ir išankstinio pritarimo gavimo tvarką nustato aplinkos ministras. Pažymėtina, kad minėtos aplinkos ministro nustatytos ir paskelbtos tvarkos nėra.

Aplinkos ministro įsakymais patvirtintomis žalos apskaičiavimo metodikomis (metodikos parengtos atskiriems aplinkos komponentams ir reguliariai atnaujinamos) valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnai paskaičiuoja žalos dydį ir surašo žalos aplinkai apskaičiavimo aktą.

Išanalizavus 2002 m. rugsėjo 9 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. 471 patvirtintą Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodiką, nustatyta, kad 19 punkte numatyta, jog faktinis išmestų (išleistų) į aplinką teršalų arba atliekų kiekis nustatomas, vadovaujantis turima informacija apie pradinis (prieš išmetimą / patekimą į aplinką) ir likutinius teršalų arba atliekų kiekius, tiesioginių teršalų arba atliekų išmetimo matavimų arba skaičiavimų rezultatais, aplinkos būklės pokyčio matavimais (pradinė aplinkos būklė vertinama pagal faktinius duomenis (matavimus) arba, kai tokių duomenų nėra, – pagal teisės aktuose patvirtintus foninės būklės rodiklius), kitokių tyrimų, ekspertinio vertinimo, vizualinio vertinimo rezultatais.

Manytina, kad minėtos nuostatos formuluotė, nedetalizuojant privalomų skirtingose situacijose atlikti tyrimų, jų atlikimo tvarkos, juos galinčių ir privalančių atlikti subjektų, tyrimo atlikimo terminų, šio proceso kontrolės mechanizmo ir pan. yra ydinga antikorpuciniu požiūriu.

Be to, atkreiptinas dėmesys, kad minėtame Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodikos 19 punkte numatyta galimybė išmestų (išleistų) į aplinką teršalų arba atliekų kiekį nustatyti *vizualinio vertinimo rezultatais*. Nėra detaliau reglamentuota, kaip tai turėtų būti atliekama praktiškai ir kaip tokius vertinimus, pavyzdžiui, oro taršos reikėtų pagrįsti esant teisminiam ginčui.

2017 m. sausio 3 d. Aplinkos ministerijai pateiktoje antikorpucinio vertinimo išvadoje „Dėl teisės aktų, reglamentuojančių žalos, padarytos gamtai, atlyginimą“ Nr. 4-01-40 (toliau –

AV Nr. 4-01-40)⁴⁴ nustatyta, kad pagal Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. D1-230 (toliau – Žalos pripažinimo mažareikšme tvarkos aprašas), 11 punktą sprendimą pripažinti ar nepripažinti žalą aplinkai ir (ar) kitus nuostolius mažareikšme žala⁴⁵ priima institucijos vadovas ar institucijos vadovo įgaliotas pareigūnas arba valstybės tarnautojas, arba darbuotojas (toliau – sprendimą priimančio asmens). Sprendimas priimamas gavus pareigūno ir (ar) valstybės tarnautojo, ir (ar) darbuotojo parengtą įsakymą, kuriame, be kitų duomenų, nurodoma, kad aplinkai padaryta žala ir (ar) kiti nuostoliai neviršija nustatyto mažareikšmės žalos išieškojimo išlaidų dydžio, taip pat gavus žalos aplinkai apskaičiavimą, taikytinų prevencinių ir (ar) aplinkos atkūrimo priemonių išlaidų apskaičiavimą pagrindžiančius ir kitus dokumentus (Žalos pripažinimo mažareikšme tvarkos aprašo 10 punktas).

Minėtas teisinis reguliavimas neatskleidžia atvejų, kai sprendimą priimančio asmens, gavęs iš pareigūno ir (ar) valstybės tarnautojo, ir (ar) darbuotojo patvirtinimą, kad aplinkai padaryta žala ir (ar) kiti nuostoliai neviršija nustatyto mažareikšmės žalos išieškojimo išlaidų dydžio, žalos aplinkai paskaičiavimą ir kitus žalos aplinkai dydį patvirtinančius dokumentus, gali nepripažinti žalos aplinkai ir (ar) kitų nuostolių dėl jų mažareikšmiškumo. Be to, nėra nurodyto termino, per kurį turi būti priimamas sprendimas pripažinti ar nepripažinti žalą aplinkai ir (ar) kitus nuostolius kaip mažareikšmę žalą.

Analizės metu nustatyta, kad AAVKĮ 12 straipsnio 1 dalies 16 punkte numatyta, kad pareigūnai, „išaiškinę aplinkos apsaugą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą, kuriuo aplinkai buvo padaryta žala, privalo per 30 dienų pasiūlyti pažeidėjui gera valia atlyginti žalą. Jei pažeidėjas per aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno nurodytą terminą savanoriškai žalos neatlygina arba ją atlygina nevisiškai, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo šio termino pabaigos privalo pareikšti ieškinį teisme dėl padarytos aplinkai žalos atlyginimo“.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų funkcijas ir veiksmus įgyvendinant aukščiau minėtą nuostatą reglamentuoja ir Pretenzijų⁴⁶ bei ieškinių dėl žalos aplinkai ir kitų nuostolių atlyginimo teikimo, žalos išieškojimo ir informacijos apie žalą aplinkai registravimo

⁴⁴ Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/57f759a1d1b611e6a476d5908abd2210?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=d1552efc-a4c9-425c-a3de-69b8a5a55c1f>

⁴⁵ Pagal Žalos atlyginimo tvarkos aprašo 4 punktą žala aplinkai ir (ar) kiti nuostoliai pripažįstami mažareikšme žala, kurią išieškoti institucijai ekonomiškai nenaudinga. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016-01-28 įsakymu Nr. D1-55 patvirtintas mažareikšmės žalos išieškojimo išlaidų dydis 2016 metams buvo 50 eurų.

⁴⁶ Pagal Žalos atlyginimo tvarkos aprašo 2 punktą pretenzija – tai raštiškas pasiūlymas žalą aplinkai padariusiam asmeniui gera valia atlyginti aplinkai padarytą žalą ir (ar) kitus nuostolius.

tvarkos aprašas (toliau – Žalos atlyginimo tvarkos aprašas), patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. D1-951.

Žalos atlyginimo tvarkos aprašo 23 punkte nurodyta, kad pretenzijoje pasiūloma *ne ilgiau kaip per 40 dienų* nuo pretenzijos išsiuntimo žalą aplinkai padariusiam asmeniui dienos atlyginti aplinkai padarytą žalą ir (ar) kitus nuostolius. Tai yra nustatytas ilgesnis terminas, nei numatytas AAVKĮ. 30 dienų terminas nustatytas ir aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. D1-230 patvirtinto Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašo 7 punkte, pagal kurį pareigūnas, išaiškinęs administracinį nusižengimą, kuriuo aplinkai buvo padaryta žala, apskaičiuoja žalos dydį ir pasiūlo ne ilgiau kaip per 30 dienų gera valia atlyginti aplinkai padarytą žalą.

Nėra aišku, kokių pagrindu Žalos atlyginimo tvarkos apraše nustatytas 40 dienų terminas, nedetalizuojant ir kaip jis turi būti skaičiuojamas – kalendorinėmis ar darbo dienomis.

Vertinant antikorupciniu požiūriu, siekiant užtikrinti vieningą praktiką ir pašalinti bet kokias interpretacijas, reikėtų suvienodinti pretenzijų terminus dėl žalos aplinkai atlyginimo.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pats Žalos atlyginimo tvarkos aprašas nėra viešai paskelbtas⁴⁷ nei Teisės aktų registre, nei kitoje viešai prieinamoje duomenų bazėje. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo (toliau – TPI) 19 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad TPI 6 straipsnio 2 dalies 1–18 punktuose nurodyti teisės aktai turi būti registruojami ir oficialiai skelbiami Teisės aktų registre. Pagal TPI 19 straipsnio 2 dalyje teisės aktų nustatytus įgaliojimus turinčio subjekto pasirašytas teisės aktas, kuris yra Teisės aktų registro objektas, ne vėliau kaip kitą darbo dieną po pasirašymo įregistruojamas ir paskelbiamas Teisės aktų registre. Teisės akto įregistravimas ir paskelbimas Teisės aktų registre laikomas oficialiu teisės akto paskelbimu (TPI 19 straipsnio 3 dalis). Nepaskelbti ar netinkamai paskelbti teisės aktai kelia abejonių dėl jų skaidrumo ir tai laikytina korupcijos rizikos veiksmu.

2017 m. kovo 24 d. raštu Nr. (16-2)-D8-2304 Aplinkos ministerija informavo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybėje yra svarstomas AAVKĮ 3, 7, 12, 15, 16, 20 straipsnių pakeitimo, papildymo 16¹ straipsniu ir 30 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas (registracijos numeris Teisės aktų informacinėje sistemoje – Nr. 16-1696(6)). Šio įstatymo projekto svarstymas Seime buvo numatytas 2017 m. balandžio mėnesį. Priėmus šį įstatymą, Aplinkos ministerijos teigimu, būtų peržiūrėtos ir aktualizuotos Žalos atlyginimo tvarkos aprašo nuostatos, ir jis būtų paskelbtas viešai. Tačiau iki 2017 m. lapkričio vidurio projektas nebuvo svarstytas, jokių pakeitimų priimta nebuvo.

⁴⁷ Žiūrėta 2017-11-22

Pasiūlymai:

- 1) Patikslinti Žalos atlyginimo tvarkos aprašo 23 punktą, numatant 30 kalendorinių dienų terminą.
- 2) Patikslinti Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašą, įtvirtinant kriterijus, kuriais vadovaujantis priimamas sprendimas nepripažinti žalos aplinkai ir (ar) kitų nuostolių kaip mažareikšmės žalos, arba nurodyti sąlygas, kai priimamas toks sprendimas.
- 3) Patikslinti Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašą, nustatant sprendimo pripažinti ar nepripažinti žalą aplinkai ir (ar) kitus nuostolius kaip mažareikšmę žalą priėmimo terminus.
- 4) Patikslinti Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodikos 19 punktą, atsisakant vizualinio vertinimo būdo.
- 5) Žalos atlyginimo tvarkos aprašą paskelbti Teisės aktų registre.

5. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VYKDANT IŠORINĘ IR VIDINĘ RAAD KONTROLĘ

5.1. Ūkio subjektų kontrolės rezultatai viešinami ne visa apimtimi

Pagal Aprašo Nr. D1-145 35 punktą, kontrolę atliekantys subjektai, pasibaigus metų ketvirčiui, per 10 darbo dienų savo internetinėje svetainėje paskelbia ūkio subjektų patikrinimo rezultatų ataskaitą, kurioje turi būti nurodyti tikrintų ūkio subjektų pavadinimai, patikrinimo data, aplinkosauginio pažeidimo pobūdis, taikytos teisinio poveikio priemonės. Detalesni reikalavimai visuomenei pateikiamų atliktų patikrinimų ataskaitų formai ir turiniui nėra reglamentuoti.

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad Departamentų atliktų patikrinimų duomenys nesutampa su viešai skelbiamomis ataskaitomis. Palyginus duomenis nustatyta, kad RAAD interneto svetainėse nėra viešinama duomenų apie tam tikrų ūkio subjektų patikrinimus, pateikiami duomenys ne apie visus nustatytus pažeidimus. Pasitaikė atvejų, kai ataskaitoje nurodyta, kad patikrinimas buvo planinis, patikrinimo akte – neplaninis ir kt.

Be to, pažymėtina, kad skirtingų RAAD skelbiamos ataskaitos skiriasi ir apimtimi, ir forma – pavyzdžiui, Šiaulių, Utenos ir Kauno RAAD skelbia išsamiais ketvirtines visų agentūrų ataskaitas, Vilniaus RAAD skelbia tik apibendrintus visų 2016 m. atliktų patikrinimų statistinius duomenis viename lape PDF formatu.

Situacija, kai viešinami netikslūs ir neišsamūs ataskaitų duomenys arba jie neviešinami visai, vertinama kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

1) Nustatyti vieningą ataskaitų rezultatų viešinimo formą ir numatyti pavyzdinius reikalavimus ataskaitų turiniui.

2) Užtikrinti, kad viešai prieinami ataskaitų duomenys būtų išsamūs ir tikslūs.

5.2. Departamentuose nepakankamai užtikrinama viešųjų ir privačių interesų kontrolė

Aprašo Nr. D1-145 6 punkte nurodyta, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas negali atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimo, jeigu jis turi asmeninį suinteresuotumą.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad RAAD yra pasitvirtinę vidinius teisės aktus, reglamentuojančius viešųjų ir privačių interesų deklaravimą ir šio proceso kontrolę. Darbo reglamentuose, direktoriaus įsakymuose „Dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo įgyvendinimo“ ar kituose RAAD funkcijas reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta, kad departamento direktoriaus įgaliotas atstovas vykdo deklaravimo

administravimo, konsultavimo, informacijos pateikimo Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai ir kontrolės funkcijas.

Kauno RAAD interesų konfliktų prevencijos kontrolė pavesta Administravimo ir teisės skyriaus vedėjai. Šiaulių RAAD direktoriaus įgaliotas asmuo kiekvienų kalendorinių metų pradžioje primena Departamento darbuotojams apie prievolę deklaruoti viešuosius ir privačiuosius interesus įstatymų numatytais atvejais. Utenos RAAD informavo, kad visi asmenys, dirbantys valstybinėje tarnyboje šiame Departamente, yra pateikę privačių interesų deklaracijas.

Nustatyta, kad 2016 m. nėra buvę atvejų, kai RAAD pareigūnas turėjo nusišalinti nuo tam tikro sprendimo priėmimo, veiksmų atlikimo.

Tačiau atliekant šią korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad tiek kai kuriuose RAAD, tiek Aplinkos ministerijoje dirba asmenų, kurie nėra deklaravę interesų, kaip tai yra numatyta Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme Nr. VIII-371, arba deklaravę ne visus asmenis, pavyzdžiui, toje pačioje, kontroliuojamoje ar kontroliuojančioje įstaigoje dirbančius artimus gimines, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas, taip pat kai kurios interesų deklaracijos pateiktos tuščios prieš kelerius metus ir nuo to laiko neatnaujintos.

Tokia situacija atskleidžia nepakankamą interesų konfliktų prevencijos mechanizmą ir yra vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas:

1) Peržiūrėti interesų konfliktų prevenciją reglamentuojančius teisės aktus ir užtikrinti tinkamą jų laikymosi ir kontrolės tvarką

2) Numatyti, kad Departamentų interneto svetainėse šalia asmenų, pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo Nr. VIII-371 nuostatas privalančių deklaruoti viešuosius ir privačius interesus ir kurių deklaracijos turi būti viešai paskelbtos, kontaktinių duomenų atsirastų nuoroda į jų pateiktas deklaracijas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos tinklapyje⁴⁸.

5.3. Nepakankama išorinė ir vidinė RAAD vykdomų funkcijų kontrolė

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 8 straipsnio 1 punkte numatyta, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekanti institucija, t. y. Aplinkos ministerija tikrina, ar aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos ir pareigūnai laikosi jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų aplinkos apsaugos valdymo srityje, tinkamai

⁴⁸ Kaip, pavyzdžiui, skelbiama Vilniaus miesto savivaldybės tinklalapyje. Prieiga per internetą: <http://www.vilnius.lt/index.php?4280220257>

atlieka savo funkcijas ir pareigas, tikrina, analizuoja ir vertina, ar aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos efektyviai vykdo aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę.

Kiekvienais metais, suderinus su Aplinkos ministerijos vadovybe, vykdoma skirtingų ministerijai pavaldžių institucijų pareigūnų veiklos teisėtumo kontrolė. Kaip jau minėta ankstesniuose poskyriuose, vykdydamas Aplinkos ministerijos 2016 metų veiklos planą, patvirtintą aplinkos ministro 2016 m. vasario 29 d. įsakymu Nr. DI-147, Aplinkos ministerijos Kontrolės skyrius atliko RAAD veiklos 2015 m. patikrinimą, siekdamas identifikuoti korupcijos rizikos problemas ir priežastis. Atlikus minėtus patikrinimus, Departamentų vadovams pateiktos patikrinimų pažymos, kuriose pateiktos išvados, pasiūlymai dėl veiklos tobulinimo ir pareigūnų darbo trūkumų vertinimo.

Pažymėtina, kad nė vienas RAAD vadovas už patikrinimų metu nustatytus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų darbo trūkumus tarnybinių nuobaudų pareigūnams neskyrė.

Aplinkos ministerija informavo, kad 2016 m. gavo 75 skundus dėl RAAD pareigūnų veiksmų. 2016 m. buvo atlikti 7 tarnybiniai patikrinimai dėl RAAD pareigūnų veiksmų. Kiek skundų dėl RAAD pareigūnų veiksmų gauna ir tiria patys Departamentai, Aplinkos ministerija informacijos neturi.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad 2016 m. gauta 15 skundų dėl Kauno RAAD pareigūnų galimai neteisėtų veiksmų. Skundai dėl pareigūnų veiksmų registruojami atskirame registre, kurį administruoja Administravimo ir teisės skyrius. Aplinkos ministeriją Kauno RAAD informuoja tik apie tų skundų tyrimo rezultatus, kurie buvo persiųsti Aplinkos ministerijos. 2016 m. buvo atlikta tarnybinių patikrinimų, susijusių su UAB „Jukneda“, UAB „Super Montes“ veiklos kontrole ir dėl minėtų bendrovių pareigūnų netinkamų kontrolės veiksmų kreiptasi į Kauno apygardos prokuratūrą. Kauno RAAD interneto svetainėje jokios informacijos apie tarnybinius pažeidimus, kaip tai numatyta Vyriausybės nutarime „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“ Nr. 480, neskelbiama.

Skundai dėl Šiaulių RAAD pareigūnų galimai neteisėtų veiksmų registruojami į vieną registrą kartu su kitais gautais pranešimais, skundais. Jei šiuose skunduose yra tarnybinio nusižengimo požymių, jie perduodami Šiaulių RAAD Administravimo ir teisės skyriui, kurio darbuotojas inicijuoja tarnybinio patikrinimo atlikimą ir pateikia išvadą departamento direktoriui dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo. Aplinkos ministerija apie RAAD gautus skundus taip pat neinformuojama, išskyrus atvejus, kai skundas buvo gautas per Aplinkos ministeriją arba jei tokios informacijos paprašo pati Aplinkos ministerija.

2016 metais Šiaulių RAAD atlikta 12 tarnybinių patikrinimų. Atveju, kai Šiaulių RAAD dėl departamento pareigūnų galimai neteisėtų veikų kreipėsi į teisėsaugą, nebuvo. Šiaulių RAAD interneto svetainėje apie tai duomenų neskelbiama.

Gauti skundai dėl Vilniaus RAAD pareigūnų veiksmų registruojami keliuose bendruose registruose, priklausomai nuo gavimo būdo, bei pateikiami Vilniaus RAAD vadovybei, kuri skiria už skundų nagrinėjimą atsakingus asmenis. Aplinkos ministerija nėra informuojama apie tiesiogiai Vilniaus RAAD gautus skundus dėl pareigūnų veiksmų. Atkreiptinas dėmesys, kad Vilniaus RAAD nėra atskiro registro, skirto registruoti tik skundus dėl pareigūnų veiksmų, todėl Departamentas nepateikė duomenų, kiek skundų iš 2 862 buvo gauta dėl pareigūnų veiksmų. STT nuomone, tokia praktika yra ydinga antikorpuciniu požiūriu. 2016 m. atlikta 12 tarnybinių nusižengimų tyrimų, vieną kartą kreiptasi į teisėsaugą.

Vilniaus RAAD interneto svetainėje⁴⁹ nurodyta tik, kad 2016 m. šio Departamento valstybės tarnautojui už Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punkto pažeidimus paskirta tarnybinė nuobauda – papeikimas.

Utenos RAAD 2016 m. pagal gautus skundus atliko du tarnybinius patikrinimus dėl pareigūnų veiklos. Utenos RAAD interneto svetainėje skiltyje „Tarnybiniai nusižengimai“⁵⁰ nurodyta, kad 2016 m. III ketv. buvo nustatytas 2015 m. birželio-lapkričio mėn. ne tarnybos reikmėms naudoto tarnybinio automobilio atvejis, tačiau tarnybinė nuobauda neskirta, pasibaigus terminui tarnybinei nuobaudai skirti. 2016 m. IV ketv. 2016 m. IV ketv. skirta viena tarnybinė nuobauda (papeikimas) už tokį pat tarnybinį nusižengimą.

2016 m. Aplinkos ministerija Departamentų netikrino – kaip agentūros laikosi teisės aktų reikalavimų atliekant ūkio subjektų planinius ir neplaninius patikrinimus, tikrino patys RAAD atsakingi pareigūnai. Atkreiptinas dėmesys, kad nors visi RAAD ėmėsi konkrečių priemonių pažeidimams ateityje užkirsti, nustatyta nemažai panašių trūkumų, kaip ir 2015 m.

Nustatyti pažeidimai RAAD pareigūnams atliekant patikrinimus ir taikant administracinę atsakomybę, skundų dėl RAAD pareigūnų veiksmų, atveju, kai dėl galimai neteisėtų veikų teko kreiptis į teisėsaugą, buvimas atskleidžia, kad skiriama nepakankamai dėmesio inspekcinių veiklos vidaus ir išorės kontrolei ir jos kokybei užtikrinti bei gerinti.

Pažymėtina, kad Seime pristatytas pasiūlymas, kaip pertvarkyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančias institucijas. Siekiama sukurti vieną efektyviai dirbančią įstaigą – Aplinkos apsaugos departamentą, kuriam būtų priskirti kuriam būtų priskirti keturi regioniniai padaliniai Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Panevėžyje. Tokiam pasiūlymui jau pritarė Vyriausybė. Siūloma, kad naujas centralizuotos kontrolės funkcijas Aplinkos apsaugos departamentas

⁴⁹ Prieiga per internetą: <http://vrd.am.lt/VI/index.php#a/9237> [žiūrėta 2017-11-22]

⁵⁰ Prieiga per internetą: <http://urd.am.lt/VI/index.php#r/241> [žiūrėta 2017-11-22]

perimtų ne vėliau kaip 2018 m. liepos 1 d. Todėl kol kas nėra aišku, kokios išorinės ir vidinės kontrolės funkcijos bus numatytos Departamentams vykdant ūkio subjektų priežiūrą.

Pasiūlymai:

1) numatyti efektyvias reguliariai vykdomas vidinės ir išorinės RAAD vykdomų funkcijų kontrolės priemones.

2) nustatyti, kad tarnybinio patikrinimo išvados dėl tarnybinių nusižengimų, kurias surašo RAAD pareigūnai, būtų derinamos su AM atsakingu padaliniu.

3) Skundus dėl galimai neteisėtų Departamentų pareigūnų veiksmų apskaityti atskirame registre, kuriame aiškiai atsispindėtų skundo esmė, jo nagrinėjimo rezultatai ir skirtos nuobaudos.

4) Užtikrinti, kad informacija apie nustatytus tarnybinius nusižengimus būtų skelbiama Departamentų interneto svetainėse.

5) Numatyti glaudesnio bendradarbiavimo priemones tarp Aplinkos ministerijos ir RAAD bei tarp RAAD, siekiant išvengti veiklos klaidų, pažeidimų ateityje.

6. MOTYVUOTOS IŠVADOS

1. *Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklą organizuojant ūkio subjektų patikrinimus, ir taikomą praktiką, darytina išvada, kad šioje veiklos srityje galima korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁵¹:*

- 1.1. nenustatyti planinių patikrinimų planų sudarymo terminai;
- 1.2. nepakankamai motyvuojami sprendimai dėl metinių patikrinimų planų keitimo;
- 1.3. pernelyg skirtingai vertinami ir taikomi tikrintinų ūkio subjektų rizikingumo nustatymo kriterijai;
- 1.4. nepakankamai aiški ūkio subjektų patikrinimo dažnumo nustatymo tvarka;
- 1.5. nepakankamai reglamentuota rotacijos principu tikrintinų ūkio subjektų ir patikrinimus atliksiančių pareigūnų atrankos tvarka;
- 1.6. pernelyg platūs padalinių vadovų įgaliojimai;

2. *Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklą vykdant ūkio subjektų patikrinimus, ir taikomą praktiką, darytina išvada, kad šioje veiklos srityje galima korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁵²:*

- 2.1. per plati diskrecija priimant sprendimus dėl neplaninių patikrinimų atlikimo;
- 2.2. išsamiai nereglamentuota atskirų patikrinimų rūšių atlikimo tvarka;
- 2.3. skirtinga praktika taikant klausimynus patikrinimų metu;
- 2.4. atliekų identifikavimo patikrinimo procese esama spragų;
- 2.5. nėra užtikrintas tinkamas apsikeitimas duomenimis su kitomis kontroliuojančiomis institucijomis;
- 2.6. nepakankama atliekų vežimo kontrolė;
- 2.7. patikrinimo aktuose dažnai pasitaiko trūkumų;
- 2.8. ne visada surašomi patikrinimo aktai.

3. *Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklą duodant privalomuosius nurodymus ir taikant administracinę atsakomybę, bei taikomą praktiką, darytina išvada, kad šioje veiklos srityje galima korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁵³:*

⁵¹ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse 2016 metais“ antrajame skyriuje.

⁵² Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse 2016 metais“ trečiajame skyriuje.

⁵³ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse 2016 metais“ ketvirtajame skyriuje.

3.1. privalomojo nurodymo davimo prevenciniais tikslais kriterijai nėra pakankamai reglamentuoti;

3.2. per plati diskrecija nustatant privalomojo nurodymo įvykdymo terminus;

3.3. nepakankamai reglamentuotas kenksmingos veiklos stabdymo mechanizmas;

3.4. per plati diskrecija sprendžiant pažeidimo priskyrimo mažareikšmiam klausimą;

3.5. nepakankamai reglamentuota žalos aplinkai nustatymo ir atlyginimo tvarka.

4. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD išorinę ir vidinę kontrolę, bei taikomą praktiką, darytina išvada, kad šioje veiklos srityje galima korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁵⁴:

4.1. ūkio subjektų kontrolės rezultatai viešinami ne visa apimtimi;

4.2. Departamentuose nepakankamai užtikrinama viešųjų ir privačių interesų kontrolė;

3.3. nepakankama išorinė ir vidinė RAAD vykdomų funkcijų kontrolė.

⁵⁴ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti „Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse 2016 metais“ penktajame skyriuje.

7. PASIŪLYMAI

1. Siekdami mažinti korupcijos riziką Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklą organizuojant ūkio subjektų patikrinimus, siūlome:

1.1. patikrinimo planų rengimo, derinimo ir tvirtinimo taisyklėse, nustatyti konkrečius terminus, iki kada patikrinimų planas turi būti patvirtintas ir paskelbtas RAAD interneto tinklapyje bei informacinėje sistemoje;

1.2. RAAD Patikrinimų taisyklėse, aprašuose numatyti detalesnę patikrinimo planų keitimo tvarką, detalizuojant galimus pakeitimų pagrindus, užtikrinant griežtesnę patikrinimo plano įgyvendinimo kontrolę ir sumažinant galimybę elgtis neobjektyviai;

1.3. peržiūrėti patikrinimų atlikimą reglamentuojančius teisės aktus ir numatyti pareigą RAAD derinti įmonės centrinės būstinės ir jos filialų patikrinimus, kad jie būtų atliekami vienu metu;

1.4. RAAD interneto svetainėse skelbti kuo išsamesnę informaciją, susijusią su patikrinimo planų pakeitimais;

1.5. RAAD interneto svetainėse skelbti kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašus;

1.6. peržiūrėti ir, poreikiui esant, atnaujinti ir aktualizuoti likviduojamos VAAT patvirtintus Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai reikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus ar Taršos leidimus, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašą ir Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai nereikia gauti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų ar Taršos leidimų, vykdomos tikinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašą;

1.7. nustatyti aiškesnius tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijus, esant vienodam rizikingumo lygiui;

1.8. RAAD vadovams užtikrinti, kad kontroliuojamų ūkio subjektų vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimas būtų atliekamas laikantis teisės aktų nustatytų turinio ir formos reikalavimų;

1.9. kontrolę vykdančiams RAAD padaliniais peržiūrėti 2015–2017 metų patikrinimų planus, ataskaitas, įmonių rizikingumo vertinimo duomenis, patikrintų įmonių bylas, įvertinant ar kai kurios įmonės nebuvo nepagrįstai tikrintos dažniau, negu reikalauja teisės aktų nuostatos, ar kai kurių įmonių patikrinimai nebuvo nepagrįstai neatlikti / nukelti;

1.10. užtikrinti, kad sudarant planinių patikrinimų planus būtų laikomasi ūkio subjektų patikrinimo dažnumo reikalavimų, o dažnesni patikrinimai būtų atliekami tik esant rimtam pagrindui;

1.11. Aplinkos ministerijai inicijuoti teisės aktų pakeitimus detalizuojant patikrinimų taikant rotaciją organizavimo ir vykdymo tvarką;

1.12. patikrinimų atlikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyti, kiek pareigūnų turi atlikti patikrinimą ir patikrinimą taikant rotaciją, priklausomai nuo patikrinimo rūšies ir pobūdžio;

1.13. patikrinimų atlikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyti, kad jeigu patikrinimą atlieka vienas pareigūnas, jo surašytus patikrinimo dokumentus turėtų peržiūrėti ir vizuoti jo tiesioginis vadovas;

1.14. sudarant metinius patikrinimų planus ir skiriant pareigūnus neplaniniams patikrinimams atlikti užtikrinti tam tikrą ūkio subjektą ar kitą objektą kontroliuojančių pareigūnų kaitą, rotaciją;

1.15. peržiūrėti teisės aktus, kuriuose įgaliojimai suteikti likviduotai VAAT ir priimti atitinkamus pakeitimus;

1.16. peržiūrėti RAAD padalinių vadovams suteiktas funkcijas ir užtikrinti, kad sprendimų priėmimo, vykdymo ir kontrolės funkcijos būtų atskirtos, arba nustatyti subjektus, kurie turėtų peržiūrėti RAAD padalinių vadovų surašytus dokumentus dėl ūkio subjektų patikrinimo.

2. Siekdami mažinti korupcijos riziką Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklą vykdant ūkio subjektų patikrinimus, siūlome:

2.1. Aplinkos ministerijai patikslinti Aprašo Nr. D1-145 27¹.2 punkto nuostatas;

2.2. Aplinkos ministerijai tikslinti Aprašo Nr. D1-145 IV skyriaus nuostatas, kontrolę atliekančio subjekto pareigūnams apribojant teisės vienasmeniškai priimti sprendimą ir atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą;

2.3. patikslinti įsakyme Nr. D1-145 nustatytus neplaninių patikrinimų pagrindus ir nustatyti sprendimų atlikti neplaninius patikrinimus kontrolės mechanizmą;

2.4. peržiūrėti galiojančius teisės aktus ir parengti atitinkamus pakeitimus detalizuojant skirtingų rūšių patikrinimų procedūras, nustatyti skirtingus tikrinimų pagrindus, tikslus, patikrinimų apimtį, trukmę ir pan.;

2.5. Aplinkos ministerijai kaip kontroliuojančiai institucijai užtikrinti, kad visi RAAD būtų pasitvirtinę vienodą skaičių klausimynų, kurių esminiai klausimai sutaptų, ir kurie būtų taikomi atliekant tam tikrų rūšių planinius patikrinimus;

2.6. teisės aktuose nustatyti aiškia atliekų identifikavimo tvarką, išsamiai reglamentuojant, kaip turi būti identifikuota atlieka pas gamintoją, užtikrinant, kad ši informacija apie atlieką būtų pasiekama bet kuriame atliekų tvarkymo etape ir šio proceso kontrolės grandyje;

2.7. nustatyti aiškų mechanizmą, kaip kontrolę vykdančios pareigūnai patikrinimų metu galėtų greitai nustatyti atliekos kilmę, sudėtį, pavojingumą;

2.8. Teisės aktuose nustatyti, kad esant neaiškios sudėties atliekų ar atliekų, dėl kurių pavojingumo kyla ginčų ir atliekų turėtojas negali įrodyti, kad atliekos nepavojingos – atliekos turėtų būti laikomos pavojingomis;

2.9. Aplinkos ministerijai svarstyti valstybinės laboratorijos akreditavimo problemą;

2.10. užtikrinti sklandų informacinės sistemos veikimą, kad kontroliuojančios institucijos vienoje vietoje galėtų realiuoju laiku matyti visus duomenis apie tikrinamą subjektą – leidimus, licencijas, veiklos ataskaitas, pranešimus, skundus dėl šio ūkio subjekto veiklos, anksčiau buvusių patikrinimų datas ir jų rezultatus, nustatytus pažeidimus, pažeidimų pašalinimą įrodančius dokumentus ir susijusią informaciją, baudų sumokėjimą įrodančius dokumentus, kitų kontroliuojančių subjektų pateiktą informaciją apie šio subjekto veiklos priežiūrą ir t. t.;

2.11. numatyti, kad būtų patikrinami visi atliekų, už kurių sutvarkymą galima išrašyti pažymą, pervežimai, arba nustatyti aiškius ir išsamius tikrintinų atliekų pervežimų pakrovimo ir iškrovimo vietose atrankos kriterijus;

2.12. išsamiau reglamentuoti bendradarbiavimą su kitomis institucijomis ir veiksnių derinimą atliekant atliekų pervežimų patikrinimus, siekiant tinkamai įvertinti realią atliekų judėjimo situaciją;

2.13. išsamiau reglamentuoti bendradarbiavimą su užsienio valstybių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiomis institucijomis;

2.14. užtikrinti sklandžią informacinių sistemų veiklą, kad realiuoju laiku institucijos galėtų matyti visą efektyviai kontrolei užtikrinti būtiną informaciją;

2.15. nustatyti detalesnių reikalavimų patikrinimo aktų turiniui;

2.16. išsamiau reglamentuoti atvejus, kada pareigūnas turi derinti patikrinimo akto turinį su tiesioginiu vadovu;

2.17. numatyti papildomas priemones, siekiant išvengti nustatytų pažeidimų pasikartojimo ateityje;

2.18. užtikrinti, kad patikrinimų aktų, privalomųjų nurodymų, protokolų ir susijusių dokumentų registracijos žurnalai būtų elektroniniai;

2.19. siekiant sumažinti piktnaudžiavimo ar korupcijos pasireiškimo tikimybę, patikslinti patikrinimų atlikimą reglamentuojančius teisės aktus, numatant, kokiais atvejais patikrinimo aktas gali būti nesurašomas, ir numatyti, kokia kita forma tokiu atveju turėtų būti įforminamas toks patikrinimas.

3. Siekdami mažinti korupcijos riziką Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD veiklą duodant privalomuosius nurodymus ir taikant administracinę atsakomybę, siūlome:

3.1. išsamiau reglamentuoti privalomojo nurodymo davimo prevenciniais tikslais sąlygas ir kriterijus;

3.2. detaliau reglamentuoti privalomųjų nurodymų terminus už atskirus nustatytus pažeidimus, kartu patikslinant objektyviųjų aplinkybių, kuriomis remiantis inspektoriai priimtų sprendimą, sąvoką. Parengti pavyzdinių aplinkybių sąrašą ir jų išaiškinimą, reikalingą privalomojo nurodymo vykdymo terminui nustatyti;

3.3. detalizavus privalomųjų nurodymų terminus nustatyti, kad trumpesnius ar ilgesnius terminus inspektoriai skirtų suderinęs su vadovu;

3.4. detalizuoti trumpiausių galimų privalomųjų nurodymų apskundimo tvarką;

3.5. svarstyti galimybę įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatyti tikslesnes aplinkai kenksmingos veiklos stabdymo ir tokios veiklos nestabdymo sąlygas, įvertinant ne tik veiklos kenksmingumą, bei ir pavojingumą, nustatyti konkretų sprendimų priėmimo ir jo kontrolės mechanizmą;

3.6. numatyti, kad sprendimas pratęsti mažareikšmiu pripažinto pažeidimo pašalinimo terminą būtų derinamas su pažeidimą mažareikšmiu pripažinusio RAAD pareigūno vadovu;

3.7. patikslinti Žalos atlyginimo tvarkos aprašo 23 punktą, numatant 30 kalendorinių dienų terminą;

3.8. patikslinti Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašą, įtvirtinant kriterijus, kuriais vadovaujantis priimamas sprendimas nepripažinti žalos aplinkai ir (ar) kitų nuostolių kaip mažareikšmės žalos, arba nurodyti sąlygas, kai priimamas toks sprendimas;

3.9. patikslinti Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašą, nustatant sprendimo pripažinti ar nepripažinti žalą aplinkai ir (ar) kitus nuostolius kaip mažareikšmę žalą priėmimo terminus;

3.10. patikslinti Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodikos 19 punktą;

3.11. Žalos atlyginimo tvarkos aprašą paskelbti Teisės aktų registre.

4. Siekdami mažinti korupcijos riziką vykdant Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos RAAD išorinę ir vidinę kontrolę, siūlome:

4.1. nustatyti vieningą ataskaitų rezultatų viešinimo formą ir numatyti pavyzdinius reikalavimus ataskaitų turiniui;

4.2. užtikrinti, kad viešai prieinami ataskaitų duomenys būtų išsamūs ir tikslūs;

4.3. peržiūrėti interesų konfliktų prevenciją reglamentuojančius teisės aktus ir užtikrinti tinkamą jų laikymosi ir kontrolės tvarką;

4.4. numatyti, kad Departamentų interneto svetainėse šalia asmenų, pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo Nr. VIII-371 nuostatas privalančių deklaruoti viešuosius ir privačius interesus ir kurių deklaracijos turi būti viešai paskelbtos, kontaktinių duomenų atsirastų nuoroda į jų pateiktas deklaracijas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos tinklapyje;

4.5. numatyti efektyvias reguliariai vykdomas vidinės ir išorinės RAAD vykdomų funkcijų kontrolės priemones;

4.6. nustatyti, kad tarnybinio patikrinimo išvados dėl tarnybinių nusižengimų, kurias surašo RAAD pareigūnai, būtų derinamos su AM atsakingu padaliniu;

4.7. skundus dėl galimai neteisėtų Departamentų pareigūnų veiksmų apskaityti atskirame registre, kuriame aiškiai atsispindėtų skundo esmė, jo nagrinėjimo rezultatai ir skirtos nuobaudos;

4.8. užtikrinti, kad informacija apie nustatytus tarnybinius nusižengimus būtų skelbiama Departamentų interneto svetainėse;

Direktorius pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

Rengėjas: Julija Antanaitė, tel. (8 706) 62 755, el. p. julija.antanaite@stt.lt

Tiesioginis vadovas: Korupcijos rizikos skyriaus viršininkas Vidmantas Mečkauskas, tel. (8 706) 62745, el. p. vidmantas.meckauskas@stt.lt

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 850/2004 2004 m. balandžio 29 d. dėl patvariųjų organinių teršalų ir iš dalies keičiantis Direktyvą 79/117/EEB (OL 2004 m. specialusis leidimas, 15 skyrius, 8 tomas, p. 465), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2012 m. birželio 19 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 519/2012 (OL 2012 L 159, p. 1);
2. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija Nr. 2001/331/EB 2001 m. balandžio 4 d. nustatanti minimalius aplinkosauginių tikrinimų valstybėse narėse kriterijus;
3. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1102/2008 2008 m. spalio 22 d. dėl metalinio gyvsidabrio ir tam tikrų gyvsidabrio junginių ir mišinių eksporto uždraudimo bei metalinio gyvsidabrio saugaus saugojimo (Tekstas svarbus EEE) (OL L 304, 2008, p. 75 -79);
4. 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo;
5. Bazelio konvencija dėl pavojingų atliekų tarpvalstybinių pervežimų bei jų tvarkymo kontrolės;
6. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas;
7. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas;
8. Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas;
9. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas Nr. VIII-1234;
10. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas;
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 519 „Dėl valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“;
12. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas;
13. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas Nr. VIII-371;
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimas Nr. 968 „Dėl Valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklių patvirtinimo“;
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 19 d. nutarimas Nr. 61 „Dėl dokumentų, įrodančių, kad elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymas bus finansuojamas, sudarymo ir jų reikalavimų vykdymo, lėšų, gautų pagal šiuos dokumentus, kaupimo, naudojimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo ir elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo užduočių nustatymo“;

16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 24 d. nutarimas Nr. 1168 „Dėl apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo 2007–2012 metų užduočių patvirtinimo“;

17. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. D1-69 „Dėl Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų etikos taisyklių patvirtinimo“;

18. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 8 d. įsakymas Nr. 418 „Dėl Aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais įtariamų asmenų transporto priemonių stabdymo bei apžiūros tvarkos patvirtinimo“;

19. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. 586 „Dėl Patalpų, įrenginių ir kitų objektų užplombavimo tvarkos patvirtinimo“;

20. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 17 d. įsakymas Nr. 652 „Dėl Aplinkos valstybinės laboratorinės kontrolės sistemos nuostatų patvirtinimo“;

21. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. kovo 17 d. įsakymas Nr. 118 „Dėl Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų uniforminės aprangos pavyzdžių ir jų aprašymo bei dėvėjimo nuostatų patvirtinimo“;

22. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. lapkričio 19 d. įsakymas Nr. 571 „Dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės transporto priemonių skiriamųjų ženklų ir jų aprašymo patvirtinimo“;

23. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. D1-605 „Dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno pažymėjimo formos patvirtinimo“;

24. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. 294 „Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių funkcijų atlikimo tvarkos aprašo, Priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius tvarkos aprašo, Priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius egzaminų programos, Neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo formos ir Neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo aprašymo patvirtinimo“;

25. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 21 d. įsakymas Nr. D1-198 „Dėl įgaliojimų suteikti asmenims neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galias bei išduoti jiems šias galias patvirtinančius pažymėjimus suteikimo Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai“;

26. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. spalio 3 d. įsakymas Nr. D1-811 „Dėl transporto priemonių, kurios buvo aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimo padarymo priemonės, paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

27. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. D1-461 „Dėl Atliekas tvarkančių įmonių registravimo instrukcijos patvirtinimo“;

28. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 17 d. įsakymas Nr. D1-657 „Dėl Pirminės atliekų apskaitos ataskaitos ir atliekų apskaitos ataskaitos duomenų surinkimo, apdorojimo ir ataskaitų rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

29. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 684 „Dėl pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimo taisyklių bei pavojingas atliekas tvarkančių įmonių darbuotojams taikomų kvalifikacinių reikalavimų ir atestavimo tvarkos patvirtinimo“;

30. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugsėjo 10 d. įsakymas Nr. D1-481 „Dėl Elektros ir elektroninės įrangos bei jos atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

31. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. liepos 21 d. įsakymas Nr. D1-386 „Dėl Baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

32. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymas Nr. 710 „Dėl Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

33. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 26 d. įsakymas Nr. 473 „Dėl Polichlorintų bifenių ir polichlorintų terfenilų (PCB/PCT) tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

34. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. D1-637 „Dėl statybinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

35. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. D1-291 „Dėl Gamintojų ir importuotojų registravimo taisyklių patvirtinimo“;

36. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. D1-290 „Dėl Gaminių tiekimo rinkai apskaitos ir atliekų tvarkymo ataskaitų teikimo taisyklių patvirtinimo“;

37. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 28 d. įsakymas Nr. D1-398 „Dėl pažymos apie apmokestinamųjų gaminių ar pakuotės atliekų panaudojimą (išvežimą) formos, pažymos apie apmokestinamųjų gaminių ar pakuotės atliekų panaudojimą (išvežimą) formos pildymo taisyklių, išduotų pažymų apie apmokestinamųjų gaminių ir (ar) pakuotės atliekų panaudojimą (išvežimą) ataskaitos ir gautų pažymų apie apmokestinamųjų gaminių ir (ar) pakuotės atliekų panaudojimą (išvežimą) ir šių pažymų paskirstymą organizacijos nariams ataskaitos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (pavadinimo pakeitimas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. D1-962 „Dėl išrašytų gaminių ir (ar) pakuočių atliekų sutvarkymą įrodančių dokumentų ataskaitos ir išrašytų patvirtinimų apie apmokestinamųjų gaminių ir (ar) pakuočių atliekų sutvarkymo užduočių įvykdymą ataskaitos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

38. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. lapkričio 3 d. įsakymas Nr. D1-513 „Dėl pakuočių, įtraukiamų į užstato sistemą, sąrašo patvirtinimo“;
39. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. spalio 18 d. įsakymas Nr. 444 „Dėl atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklių patvirtinimo“;
40. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 699 „Dėl atliekų deginimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“;
41. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymas Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“;
42. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. D1-232 „Dėl savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygų derinimo su savivaldybėmis taisyklių patvirtinimo“;
43. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. balandžio 23 d. įsakymas Nr. D1-213 „Dėl mokesčio už aplinkos teršimą kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“;
44. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. D1-405 „Dėl Aplinkos apsaugos reikalavimų transporto priemonių techninei priežiūrai ir remontui aprašo patvirtinimo“;
45. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 25 d. įsakymas Nr. 469 „Dėl atliekų naudojimo ar šalinimo veiklos nutraukimo plano rengimo, derinimo ir įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
46. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. spalio 1 d. įsakymas Nr. D1-574 „Dėl informacijos teikimo įgyvendinant 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1102/2008 dėl metalinio gyvsidabrio ir tam tikrų gyvsidabrio junginių ir mišinių eksporto uždraudimo bei metalinio gyvsidabrio saugaus saugojimo“;
47. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2010 m. rugsėjo 6 d. įsakymas Nr. 4-678 „Dėl netauriųjų metalų laužo ir atliekų apskaitos ir saugojimo taisyklių ir netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo vietų įrengimo reikalavimų patvirtinimo“;
48. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. A1-184/V-546 „Dėl Darbo su asbestu nuostatų patvirtinimo“;
49. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. gegužės 7 d. įsakymas Nr. D1-239 „Dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo“;
50. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 30 d. įsakymas Nr. D1-230 „Dėl Cheminėmis medžiagomis užterštų teritorijų tvarkymo aplinkos apsaugos reikalavimų patvirtinimo“;

51. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. rugsėjo 6 d. įsakymas Nr. D1-435 „Dėl neinventorizuotos įrangos, turinčios mažiau nei 5 dm³ polichlorintų bifenilų ir polichlorintų terfenilų (PCB/PCT), surinkimo ir šalinimo taisyklių patvirtinimo“;

52. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. D1-327 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų naudojimo tręšimui laikinųjų aplinkosauginių reikalavimų aprašo patvirtinimo“;;

53. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. D1-367/3D-342 „Dėl mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“;;

54. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. 349 „Dėl pakuočių ir pakuočių atliekų surinkimo, perdirbimo ir kitokio naudojimo užduočių nustatymo“;

55. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. sausio 17 d. įsakymas Nr. 32 „Dėl Duomenų apie pakartotinai naudojamą pakuotes formas bei jos pildymo ir pateikimo tvarkos patvirtinimo“;

56. Vilniaus RAAD 2011 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. VR-V-214 „Dėl teršalų normatyvų viršijimo fiksavimo ir sankcijų taikymo dokumentų registracijos“.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. vasario 18 d. įsakymas Nr. D1-145 „Dėl Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, reikalavimų aprašo patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. 327 „Dėl Kontroliuojamų objektų tikrinimo dažnumo nustatymo regionų aplinkos apsaugos departamentuose tvarkos“ pripažinimo netekusiu galios“;

2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. D1-746 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. D1-134 „Dėl regioninės rotacijos principo taikymo vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę“ pakeitimo“;

3. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. sausio 30 d. įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. vasario 14 d. įsakymo nr. d1-134 „dėl regioninės rotacijos principo taikymo vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę“ pakeitimo Nr. D1-84;

4. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 9 d. įsakymas Nr. 471 „Dėl Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;
5. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. D1-664 „Dėl Aplinkos apsaugos kontrolės informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“;
6. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. 217 „Dėl Atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;
7. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. D1-359 „Dėl gaminių ir (ar) pakuočių atliekų sutvarkymą įrodančių dokumentų išrašymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
8. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gegužės 3 d. įsakymas Nr. D1-367 „Dėl atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių patvirtinimo“;
9. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymas Nr. D1-207 „Dėl Atliekų vežimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
10. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 348 „Dėl Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;
11. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymas „Dėl atliekų tarpvalstybinių vežimų patikrinimų plano patvirtinimo“ Nr. D1-974;
12. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. balandžio 14 d. įsakymas Nr. 184 „Dėl atliekas naudojančių ir (ar) eksportuojančių įmonių, turinčių teisę išduoti pažymą, sąrašo sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (pakeitimas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. D1-64 „Dėl turinčių teisę išrašyti gaminių ir (ar) pakuočių atliekų sutvarkymą įrodančius dokumentus atliekų tvarkytojų sąrašo sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“);
13. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gruodžio 8 d. įsakymas „Dėl pretenzijų bei ieškinių dėl žalos aplinkai ir kitų nuostolių atlyginimo teikimo, žalos išieškojimo ir informacijos apie žalą aplinkai registravimo tvarkos aprašo“ Nr. D1-951;
14. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. D1-228 „Dėl Aplinkos atkūrimo priemonių parinkimo bei išankstinio pritarimo gavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
15. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. D1-963 „Dėl aplinkosaugos leidimų informacinės sistemos (ALIS) nuostatų patvirtinimo“;
16. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-350 „Dėl informacinės sistemos „Aplinkos informacijos valdymo integruota sistema“ (IS „AIVIKS“) nuostatų patvirtinimo“;

17. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. D1-322 „Dėl kriterijų, pagal kuriuos pažeidimai priskiriami mažareikšmiams, nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

18. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2015 m. gruodžio 9 d. įsakymas Nr. VR-V-244 „Dėl Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių patvirtinimo“;

19. Aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus 2010 m. birželio 8 d. įsakymas Nr. AV-116 „Dėl privalomųjų nurodymų davimo metodinių nurodymų patvirtinimo“;

20. Vilniaus RAAD 2012 m. gruodžio 27 d. įsakymas Nr. VR-V-249 „Dėl fizinių ir juridinių asmenų veiklos surašytų patikrinimo aktų registro formos patvirtinimo“;

21. Vilniaus RAAD 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymas Nr. VR-V-185 „Dėl aplinkai padarytos žalos likvidavimo veiksmų plano ir aplinkos atkūrimo priemonių plano nagrinėjimo ir derinimo vidaus tvarkos patvirtinimo“;

22. Vilniaus RAAD 2009 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. VR-V-200 „Dėl privalomųjų nurodymų ir nutarimų sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą teikimo“ (pakeistas 2010 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. VR-V-148);

23. Vilniaus RAAD 2016 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. VR-V-94 „Dėl ataskaitų apie aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės rezultatus teikimo tvarkos“;

24. Vilniaus RAAD 2015 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. VR-V-194 „Dėl administracinių teisės pažeidimų ir nutarimų surašymo, perdavimo bei administracinių teisės pažeidimų bylų registravimo ir saugojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

25. Vilniaus RAAD 2016 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. VR-V-118 „Dėl administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatyta tvarka paskirtų baudų ir žalų buhalterinės apskaitos tvarkos patvirtinimo“;

26. Vilniaus RAAD 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. VR-V-209 „Dėl pretenzijų bei ieškinių dėl žalos aplinkai ir kitų nuostolių atlyginimo teikimo, žalos išieškojimo ir informacijos apie žalą aplinkai registravimo tvarkos aprašo įgyvendinimo“;

27. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2016-03-21 įsakymas Nr. v-21 „Dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

28. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2013-02-11 įsakymas Nr. v-16 „Dėl ūkio subjektų aplinkosauginio rizikos vertinimo aprašo patvirtinimo“;

29. Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos direktoriaus įsakymais patvirtinti patikrinimų klausimynai;

30. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. V-66 patvirtinti 18 klausimų;

31. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. V-260 patvirtinti 12 kontrolinių klausimų;

32. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2016 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. VR-V-72 patvirtinti 6 ir 2017 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. VR-V-151 patvirtinti 4 klausimynai;

33. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-50 patvirtinti 16 ūkio subjektų kontrolinių klausimų;

34. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017-04-11 įsakymas Nr. V-40 „Dėl ekonominių sankcijų juridiniams asmenims taikymo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamente“;

35. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017-03-28 įsakymas Nr. V-38 „Dėl rašytinio įspėjimo juridiniam asmeniui rekomendacinės formos patvirtinimo“;

36. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2016-02-23 įsakymas Nr. V-16 „Dėl kriterijų, pagal kuriuos pažeidimai priskiriami mažareikšmiams, nustatymo tvarkos aprašo nuostatų įgyvendinimo tvarkos ir mažareikšmių pažeidimų kriterijų patvirtinimo“;

37. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2017-04-27 įsakymas Nr. V-45 „Dėl administracinių nusižengimų protokolų surašymo, duomenų vedimo į Administracinių nusižengimų registrą ir administracinių nusižengimų bylų nagrinėjimo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“;

38. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2016-04-04 įsakymas Nr. v-29 „Dėl bešeimininkio, konfiskuoto turto, daiktinių įrodymų apskaitymo, saugojimo, perdavimo ir pripažinimo atliekomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“;

39. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2015-06-19 įsakymas Nr. v-56 „Dėl tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamente taisyklių patvirtinimo“;

40. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2015-06-04 įsakymas Nr. v-49 „Dėl asmenų prašymų, skundų (pranešimų) nagrinėjimo ir jų aptarnavimo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“;

41. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2016-10-10 įsakymas Nr. v-68 „Dėl Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2015-06-04 įsakymo Nr. v-49 „Dėl asmenų prašymų, skundų (pranešimų) nagrinėjimo ir jų aptarnavimo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“;

42. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2014 m. gruodžio 8 d. Nr. V-326 „Dėl laiko, kada aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas turit būti pasirengęs vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, nustatymo, pranešimų, susijusių su aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais, priėmimo, perdavimo ar reagavimo į juos Šiaulių regione tvarkos aprašo patvirtinimo“;

43. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų pateikti patikrinimo aktai, privalomieji nurodymai, ataskaitos ir kita informacija.

PATEIKTŲ PASIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS⁵⁵

Eilės Nr.	STT pasiūlymai	Planuojamos įgyvendinti priemonės
<i>Antikorupcinis kai kurių veiklos sričių vertinimas</i>		
	<i>Išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodyti pasiūlymai.</i>	Atsižvelgta – detalizuoti, nurodyti kaip? Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti kaip? Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies? Neatsižvelgta – pagrįsti kodėl?

⁵⁵ Informaciją apie išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodytų pasiūlymų vykdymą ar numatomą įgyvendinimą prašome pateikti STT ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo išvados dėl korupcijos rizikos analizės gavimo dienos.